

**UCHWAŁA NR XXXII/216/14
RADY GMINY LIPNO**

z dnia 6 lutego 2014 r.

w sprawie przyjęcia "Gminnego Programu Opieki Nad Zabytkami Gminy Lipno na lata 2014-2017,,

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594 z późn.zm.¹⁾) oraz art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.²⁾) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Gminny Program Opieki Nad Zabytkami Gminy Lipno na lata 2014-2017” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Lipno.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Przewodniczący Rady Gminy
Lipno

Bohdan Nowak

¹⁾Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2013 r., poz. 645, poz. 1318

²⁾Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 96, poz.959, Nr 238, poz.2390, z 2006 r. Nr 50, poz.362, Nr 126, poz.875, z 2007 r. Nr 192, poz.1394, z 2009 r. Nr 31, poz.206, Nr 97, poz.804, z 2010 r. Nr 75, poz.474, Nr 130, poz.871.

Uzasadnienie

do uchwały Nr XXXII/216/14 Rady Gminy Lipno z dnia 06 lutego 2014 r. w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Opieki Nad Zabytkami Gminy Lipno na lata 2014-2017” Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów. W art. 7 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594 ze zm.) określone zostały zadania własne gminy, które obejmują sprawy kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Podstawę prawną sporządzenia gminnego programu opieki nad zabytkami stanowi ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. nr 162, poz. 1568 z 2003 r. ze zm.), w której wprowadzony został obowiązek sporządzania programów opieki nad zabytkami przez samorzady wojewódzkie, powiatowe oraz gminne. Zgodnie z art. 87 cytowanej ustawy wójt sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami, który podlega uchwaleniu przez radę gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Program ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Z realizacji programu wójt sporządza co dwa lata sprawozdanie, które przedstawia się radzie gminy. Zgodnie z art. 21 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami podstawę do sporządzenia gminnego programu stanowi opracowana w 2013 r. Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lipno. Gminny Program Opieki Nad Zabytkami Gminy Lipno na lata 2014-2017 został pozytywnie zaopiniowany przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków pismem nr WUOZ.DW.WZN.5120.1.2014.AM z dnia 28.01. 2014 r. Przyjęcie niniejszego programu nie tylko zachęci do działań ochronnych i edukacyjnych, ale także pozwoli właściwie zadbać o obiekty wymagające opieki. Z powyższych względów przyjęcie przedmiotowej uchwały uważa się za zasadne.

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXXII/216/14
Rady Gminy Lipno
z dnia 6 lutego 2014 r.

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY LIPNO
NA LATA 2014-2017**

SPIS TREŚCI

1. Wstęp
2. Podstawa prawna opracowania programu opieki nad zabytkami
3. Przedmiot ochrony prawnej
4. Formy prawne ochrony zabytków
5. Uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego
 - 5.1. Relacje Gminnego Programu Opieki Nad Zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie krajowym
 - 5.2. Relacje Gminnego Programu Opieki Nad Zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie wojewódzkim
 - 5.3. Relacje Gminnego Programu Opieki Nad Zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie powiatu
 - 5.4. Relacje Gminnego Programu Opieki Nad Zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie gminy
6. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Gminy Lipno
 - 6.1. Charakterystyka Gminy Lipno
 - 6.2. Zarys historyczny Gminy Lipno
 - 6.3. Zabytki nieruchome
 - 6.4. Zabytki ruchome
 - 6.5. Zabytki archeologiczne
7. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego Gminy Lipno – analiza SWOT
8. Założenia programowe Gminnego Programu Opieki Nad Zabytkami Gminy Lipno
9. Instrumentarium realizacji Gminnego Programu Opieki Nad Zabytkami
10. Zasady oceny realizacji Gminnego Programu Opieki Nad Zabytkami
11. Źródła finansowania Gminnego Programu Opieki Nad Zabytkami
 - 11.1. Źródła krajowe
 - 11.2. Źródła zagraniczne w ramach funduszy europejskich

1. WSTĘP.

CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY LIPNO

Podstawowymi założeniami „Programu opieki nad zabytkami dla Gminy Lipno” jest koordynacja prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego, podejmowanie działań dotyczących finansowania, wspierania i koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego. Do realizacji tego założenia niezbędna jest realizacja celów określonych w art. 87 ust. 2 Ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku, m. in.:

- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań, które zwiększą atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, edukacyjnych i turystycznych,
- wspieranie działań, które zmierzają do pozyskania środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- podejmowanie przedsięwzięć, które umożliwiają tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami,
- zapoznanie z zasobami dziedzictwa kulturowego, historią i zabytkami.

2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późniejszymi zmianami).

- art. 4
„Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:
 - 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie,
 - 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków,
 - 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków,
 - 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę,
 - 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków,
 - 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz kształtowaniu środowiska.”
- art. 5
„Opieka nad zabytkami sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:
 - 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku,
 - 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku,
 - 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie,
 - 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości,
 - 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.”
- art. 20
studium i plany miejscowe wymagają odpowiednio zaopiniowania lub uzgodnienia przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.
- art. 32 ust. 1 pkt. 3 i ust. 2
stanowi o przyjmowaniu przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) zawiadomień o znalezieniu w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem i zawiadomienie o tym fakcie właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.
- art. 71 ust.1 i ust.2
zakłada sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich i budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny posiada gmina i jest to zadanie własne samorządu.
- art. 81
Organ stanowiący gminy lub powiatu ma prawo udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

– art. 87

Artykuł ten stanowi:

- 1) wójt (burmistrz, prezydent) sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami,
- 2) gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada gminy po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- 3) gminny program opieki nad zabytkami ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym,
- 4) z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami wójt (burmistrz, prezydent) sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy (miasta).

3. PRZEDMIOT OCHRONY PRAWNEJ.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi podstawę prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce. Wg ustawy, zabytek jest to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, naukową lub artystyczną. Opiece podlegają zabytki pogrupowane w trzech kategoriach:

1) Zabytki nieruchome:

- krajobrazy kulturowe, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni,
- cmentarze oraz miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne,
- dzieła architektury i budownictwa oraz dzieła budownictwa obronnego,
- układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane,
- obiekty techniki np. huty, kopalnie, elektrownie i inne zakłady przemysłowe.

2) Zabytki ruchome:

- dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne, lub działalność wybitnych osobistości lub instytucji,
- instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła, oraz inne obiekty etnograficzne,
- numizmaty oraz pamiątki historyczne, zwłaszcza militaria, sztandary, pieczęcie, odznaki, medale i ordery, wytwory techniki, urządzenia, środki transportu, maszyny i narzędzie, które świadczą o kulturze materialnej, charakterystyczne dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentujące poziom nauki i rozwój cywilizacyjny.

3) Przedmioty archeologiczne:

- relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej,
- pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- kurhany,
- cmentarzyska.

4. FORMY PRAWNE OCHRONY ZABYTEKÓW.

Wyróżnia się następujące formy ochrony zabytków:

- wpis do rejestru zabytków,
- uznanie za pomnik historii,
- utworzenie parku kulturowego,
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Wpis do rejestru zabytków

Decyzja administracyjna wydawana przez wojewódzkiego konserwatora zabytków jest podstawą wpisu do rejestru zabytków. Ma on także prawo do wszczęcia postępowania z urzędu w sprawie wpisania zabytku nieruchomego do rejestru zabytków. O wpisanie zabytku do rejestru zabytków może występować właściciel zabytku lub użytkownik wieczysty gruntu, na którym znajduje się zabytek. Wpis do rejestru zabytków stwarza określoną, jednoznaczną sytuację prawną obiektu, która ogranicza swobodę działań, zwłaszcza tych niepożądanych, narzuca pewne rygory postępowania przy nich, daje też pewne przywileje finansowe. Ta forma ochrony prawnej stwarza możliwość lepszej opieki przez właścicieli, kontroli nad prowadzonymi pracami oraz zapewnienia właściwego użytkowania.

Rejestr zabytków prowadzi odpowiedni konserwator zabytków dla zabytków znajdujących się na terenie województwa. Do rejestru wpisuje się zabytki ruchome, nieruchome, archeologiczne, a także otoczenie

zabytku oraz nazwę geograficzną, historyczną i tradycyjną zabytku, historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny. Sprawy te reguluje ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 14 maja 2004 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków, oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. Nr 124, poz. 1305). Treść decyzji o wpisie obiektu do rejestru zabytków powinna być jednoznaczna, poparta załącznikiem graficznym z określonymi granicami ochrony konserwatorskiej.

Pomnik historii

Zgodnie z Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, to zabytek nieruchomy o ponadregionalnym znaczeniu, o szczególnych wartościach historycznych, naukowych i artystycznych, mających znaczenie dla polskiego dziedzictwa kulturowego. Ponadto muszą to być zabytki jednorodne stylistycznie, należycie wyeksponowane w przestrzeni, będące dziełami wybitnych twórców oraz dobrze zachowane.

Mogą to być krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa lub zespoły tych dzieł o wspólnych cechach stylistycznych, użytkowych lub konstrukcyjnych, parki i ogrody, cmentarze, układy urbanistyczne i ruralistyczne, zabytki techniki, miejsca pamięci najważniejszych wydarzeń lub postaci historycznych.

Obiekt proponowany do uznania za Pomnik Historii musi być wpisany do rejestru zabytków lub objęty statusem parku kulturowego.

Park kulturowy

Park kulturowy, to przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze. Składają się na nią płaszczyzny (lasy, łąki, zbiorniki wodne), ciągi (rzeki, drogi) i punkty (obiektu kulturowe przyrodnicze). Tworzy się go w celu ochrony krajobrazu kulturowego i zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

Miejscowy plan zagospodarowania terenu

W Ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. w art. 18, 19 i 20 są regulowane relacje między planami zagospodarowania przestrzennego a ochroną zabytków. Ochrona zabytków ruchomych, zabytków nieruchomych, wpisanych do rejestru zabytków oraz parków kulturowych musi być bezwarunkowo uwzględniona w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Zabytkami nieruchomymi są: krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, a także miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości.

5. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE I WEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.

5.1. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM WYKONANYMI NA POZIOMIE KRAJOWYM.

NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004-2013 ORAZ UZUPEŁNIENIE STRATEGII NA LATA 2004-2020.

Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami zostały zawarte w dokumencie – Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 i jej uszczegółowieniu „Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020”. Są to rządowe dokumenty tworzące ramy dla nowoczesnego mecenatu państwa w sferze kultury, a przede wszystkim dla nowocześnie pojmowanej polityki kulturalnej państwa, funkcjonującej w warunkach rynkowych. Dokumentem służącym wdrożeniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury jest Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004-2013”.

Ważną część dziedzictwa kulturowego Polski stanowi kultura tradycyjna, nie dająca się niczym zastąpić w kulturze narodowej. Główne kierunki sprawowanego przez Państwo mecenatu nad kulturą ludową

to: opieka nad twórcami i twórczością, promocja w kraju i za granicą, edukacja kulturalna tj. przekazywanie dziedzictwa kulturalnego młodemu pokoleniu i kształtowanie w nim poczucia tożsamości regionalnej.

Głównym celem strategicznym jest zrównoważenie rozwoju kultury w regionach, natomiast cele cząstkowe, to zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków.

Narodowym Programem Kultury zawierającym chronologiczny tok działań koniecznych do wykonania w ramach realizacji strategii tak, by osiągnąć założone cele, jest Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego”, którego celem jest poprawa stanu i dostępności zabytków poprzez:

- a) tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,
- b) kompleksową rewaloryzację zabytków i ich adaptację na cele społeczne,
- c) zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości,
- d) tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- e) promocję polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą,
- f) wzmocnienie zasobów ludzkich w sferze ochrony zabytków,
- g) podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej dziedzictwa kulturowego,
- h) zabezpieczenie zabytków i archiwaliów przed nielegalnym wywozem za granicę.

W programie zapisano następujące priorytety i działania:

Priorytet 1. Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe

Działania realizowane w ramach niniejszego priorytetu mają na celu materialną poprawę stanu zabytków, ich adaptację i rewitalizację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców, turystów i inwestorów. Realizacja działań pozwoli na zwiększenie atrakcyjności regionów, a także wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym.

- Działanie 1.1 Budowa nowoczesnych rozwiązań organizacyjno - finansowych w sferze ochrony zabytków
- Działanie 1.2 Kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne
- Działanie 1.3 Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych

Priorytet 2. Edukacja i administracja na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego

- Działanie 2.1 Rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego
- Działanie 2.2 Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego przed nielegalnym wywozem, wwozem i przewozem za granicę

Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020, opracowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2005 r., zawiera opis Programu Operacyjnego „Dziedzictwo Kulturowe”. Celem programu jest intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym kompleksowa poprawa stanu zabytków. Program dotyczy również placówek emigracyjnych oraz zabytków polskich i z Polską związanych, znajdujących się poza granicami kraju. Cele cząstkowe programu to:

- a) poprawa stanu zachowania zabytków,
- b) zwiększenie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego (w tym także dziedzictwa archeologicznego),
- c) kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele inne niż kulturalne,
- d) zwiększenie roli zabytków i muzealiów w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych produktów turystycznych,
- e) poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji,
- f) zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę.

5.2. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM WYKONANYMI NA POZIOMIE WOJEWÓDZKIM.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Dokument ten jest zapisem strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego uwzględniającym, zarówno merytorycznie aktualne propozycje dotychczasowej strategii, jak i propozycje nowe, wynikające z obecnie identyfikowanych potrzeb, aspiracji, wyzwań i uwarunkowań rozwoju.

Zapisy odnoszące się do dziedzictwa kulturalnego i zabytków zawarte są w Celu 8: wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych na potrzeby turystyki.

Przedsięwzięcia, które można tu wymienić, to:

- działania na rzecz zachowania materialnych elementów dziedzictwa kulturowego regionu,
- utworzenie w kwietniu 2005 r. Kujawsko – Pomorskiej Organizacji Turystycznej,
- wsparcie organizacyjno - finansowe imprez turystycznych o znaczeniu regionalnymi i krajowym, w tym targi, wystawy, inne oraz wydawnictw promocyjnych.

Ponadto w Działaniu 2.5 Promocja dziedzictwa kulturowego – najczęściej postrzeganego jako świadectwa przeszłości, bywa znaczącym czynnikiem rozwoju w przyszłości. Zróżnicowane dziedzictwo kulturowe występujące w kujawsko-pomorskim, ze względu na unikalność niektórych jego zasobów, staje się znakiem rozpoznawczym regionu, jest czynnikiem przyciągającym do niego potoki ruchu turystycznego, a więc także czynnikiem rozwoju gospodarczego.

Aby dziedzictwo kulturowe mogło być efektywnym instrumentem promocji regionu, winno mieć odpowiednią, w pełni ukazującą jego walory prezentację. W odniesieniu do zabytków architektury i urbanistyki oznacza to dobry ich stan techniczny, w odniesieniu do zabytków ruchomych odpowiednio atrakcyjnie zaaranżowane ich kolekcje, zaś np. w odniesieniu do przejawów kultury duchowej, tradycji, odpowiednie ich atrakcyjne prezentacje.

2.5.1 Zachowanie dziedzictwa kulturowego

Stan techniczny znacznej części zasobów dóbr kultury materialnej, zwłaszcza zabytków architektury i urbanistyki regionu kujawsko-pomorskiego jest niezadowalający, a wielu obiektów i zespołów urbanistycznych wręcz zły. Brak systematycznych działań konserwatorskich może skutkować ich bezpowrotną utratą.

Zachowanie bogatego dziedzictwa kulturowego regionu w jak najlepszym stanie i z zamiarem jego wielokierunkowego użytkowania, wymaga zróżnicowanych ze względu na bogactwo form działań konserwatorskich (remontowych, rekonstrukcyjnych, innych). Jednym z takich działań, umożliwiającym właściwą ochronę i jednocześnie udostępnienie licznych obiektów dziedzictwa kulturowego jest ich multimedialna prezentacja przy wykorzystaniu technik informatycznych (digitalizacji). Za ich pośrednictwem liczne, unikalne eksponaty zbiorów muzealnych i bibliotecznych, mogą być bezpośrednio dostępne w celach informacyjno - edukacyjnych, promocyjnych i innych.

2.5.2 Adaptacja dziedzictwa kulturowego do współczesnych potrzeb społecznych

Dziedzictwo kulturowe, w szczególności zaś obiekty zabytkowej architektury przeznaczone w przeszłości do określonego użytkowania, mogą, winny być adaptowane do spełnienia nowych funkcji. Mogą one służyć dla ekspozycji obiektów, być wykorzystywane jako pomieszczenia prezentacji twórczości artystycznej, dla aktywności rekreacyjnej, w tym nawiązującej do tradycji historycznej itp. Tego rodzaju adaptacje przybliżają te obiekty ludziom współczesnym, ożywiają je i fragmenty osiedli w których się znajdują, mogą stać się źródłem dochodów, które będzie można przeznaczyć na przykład na ich należyte utrzymanie.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa został przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Kujawsko – Pomorskiego nr XI/135/03 z dnia 26 czerwca 2003r. Dokument ten nie uległ zmianie w okresie obowiązywania dotychczasowego programu, a więc zapisy w nim zawarte, dotyczące środowiska kulturowego, są nadal obowiązujące.

Określa się następujące zachowanie dziedzictwa kulturowego, wymagające przestrzegania zasad:

- zachowania dziedzictwa kulturowego w stanie umożliwiającym jego przetrwanie dla przyszłych pokoleń,
- harmonijnego kształtowania krajobrazu kulturowego,
- dbałości o integralność zabytkowych struktur urbanistycznych i ruralistycznych.

3.1 Kierunki rozwoju sieci osadniczej.

Podstawowe kierunki działań związane z rozwojem i kształtowaniem sieci osadniczej zakładają wzmocnienie jej potencjału, podniesienie jakości życia mieszkańców, wykorzystanie walorów turystycznych oraz ochronę dziedzictwa kulturowego.

Ochrona dziedzictwa kulturowego jednostek osadniczych województwa realizowana będzie przez następujące działania:

- rewaloryzację zabytkowych układów urbanistycznych o dużym znaczeniu kulturowym i historycznym,

- ochronę zasobów kulturowych miast poprzez eliminację ruchu samochodowego z ich zabytkowych centrów,
- konserwację oraz szerokie turystyczne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego ruin zamków.

3.2 Kierunki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Głównym kierunkiem działań planistycznych odnoszących się do środowiska przyrodniczego i kulturowego jest ich ochrona i zachowanie w jak najlepszym stanie dla przyszłych pokoleń. Ogół tych działań będzie korzystnie wpływać na poprawę jakości życia mieszkańców, a poprzez zwiększenie ogólnej atrakcyjności turystycznej województwa przyspieszy rozwój aktywności związanych z obsługą ruchu turystycznego.

W sferze ochrony i kształtowania środowiska kulturowego planuje się:

- rewaloryzację historycznych układów urbanistycznych miast (w tym Lipna),
- wspieranie działań konserwatorskich dla zachowania obiektów sakralnych oraz zespołów dworsko-parkowych.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO NA LATA 2013-2016.

Program Opieki nad Zabytkami Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2013-2016 Województwa Kujawsko-Pomorskiego stanowiący załącznik do uchwały nr XXXIV/601/13 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 20 maja 2013 r. zawiera cele i kierunki działania, z których najważniejszymi dla gminy są:

1) w zakresie Zachowanie dziedzictwa materialnego:

- wspieranie działań samorządów lokalnych zmierzających do nadania kolejnym obiektom statusu pomnika historii,
- wspieranie prac zmierzających do powoływania nowych parków kulturowych,
- wspieranie działań zmierzających do poszerzania listy obiektów, wpisanych do rejestru zabytków, na przykład poprzez odpowiednie wymogi konkursowe,
- propagowanie i wspieranie prac przy aktualizacji i uzupełnianiu wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków,
- kontynuacja współfinansowania prac konserwatorsko-restauratorskich, rewitalizacyjnych i ratunkowych przy obiektach nieruchomych i ruchomych, wpisanych do rejestru zabytków, oraz doskonalenie zasad przyznawania dotacji,
- kontynuacja wsparcia nowych inicjatyw zmierzających do ochrony i popularyzacji dziedzictwa kulturowego oraz rozwój infrastruktury obiektów istniejących,
- wspomaganie działań rewaloryzacyjnych i rewitalizacyjnych zdegradowanych cennych obiektów i obszarów o znaczeniu historycznym,
- wspomaganie działań konserwatorsko-restauracyjnych przy zabytkowych układach urbanistycznych i ruralistycznych,
- wspomaganie organizacji szkoleń i wykładów związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego,
- wspomaganie organizacji konkursów o charakterze edukacyjnym,
- nagradzanie działań przyczyniających się do zachowania bądź przywracania historycznych wartości zasobów dziedzictwa kulturowego województwa,
- wspomaganie przedsięwzięć zmierzających do identyfikacji zachowanych najcenniejszych krajobrazów kulturowych województwa,
- wspomaganie przedsięwzięć zmierzających do zachowania i kształtowania ładu przestrzennego z utrzymaniem właściwej ekspozycji obiektów zabytkowych i dostosowywaniem nowej zabudowy do wartości historycznych miejsc,
- współfinansowanie prac badawczych i dokumentacyjnych obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków jako integralnej części procesów konserwatorskich, z uwzględnieniem faktu, iż działania na poziomie dokumentacyjnym poprzedzają proces prac konserwatorskich i budowlanych, stanowią niejednokrotnie poważne obciążenie finansowe dla beneficjenta. W przypadku badań archeologicznych dokumentacja stanowi jedyną formę ochrony stanowisk, które po eksploracji przestają istnieć fizycznie,

2) w zakresie zachowanie dziedzictwa niematerialnego:

- wspieranie działań zmierzających do ochrony niematerialnego dziedzictwa kultury województwa.
- wspieranie działań edukacyjnych w zakresie znaczenia, wartości i ochrony niematerialnego dziedzictwa kultury województwa,

- wspomaganie działań w obszarze digitalizacji najcenniejszych zasobów folkloru słownego i ich udostępniania,
- wspieranie konkursów związanych z kulturą niematerialną regionu,
- aktywizacja środowisk lokalnych poprzez przywracanie dawnych praktyk tanecznych i uzycznych,
- wspieranie i upowszechnianie „ginących zawodów”,
- wspieranie badań i tworzenie dokumentacji dotyczącej zjawisk z zakresu dziedzictwa niematerialnego, w szczególności tradycyjnych zwyczajów ludowych, regionalnej muzyki i tańca oraz folkloru słownego,
- wspomaganie działań z zakresu rekonstrukcji, konserwacji i zabezpieczenia zabytkowych strojów i rekwizytów, służących do kultywowania zwyczajów ludowych na terenie województwa,
- wspieranie przedsięwzięć zmierzających do dokumentowania zjawisk i zwyczajów ludowych, ze względu na ich wyjątkową wartość dla budowania tożsamości regionalnej oraz unikatowość w skali ogólnopolskiej,
- wspomaganie organizacji konkursów dotyczących tradycji w celu jej popularyzacji,
- wspieranie przedsięwzięć mających na celu tworzenie skansenów,
- wspomaganie tworzenia digitalizacji najcenniejszych zasobów folkloru słownego i ich udostępniania,
- aktywizacja środowisk poprzez organizowanie warsztatów nauki rękodzieła, budownictwa instrumentów czy nauki gry na instrumentach tradycyjnych,
- wspieranie zajęć z twórcami i rzemieślnikami, dotyczących przekazywania ich umiejętności.
- propagowanie idei organizacji konkursów architektonicznych na obiekty nowe, wprowadzane w tkankę historyczną lub projekty adaptacji obiektów zabytkowych,
- wspieranie i promocja twórczości ludowej,
- wspomaganie działań zmierzających do realizacji projektów ukierunkowanych na promocję tradycji lokalnych,
- wspieranie organizacji konkursów dla dzieci i młodzieży z zakresu ochrony dóbr kultury,
- wspieranie w oparciu o istniejące mechanizmy (m.in stypendia, granty, otwarte konkursy ofert w ramach pożytku publicznego) działań popularyzatorskich, edukacyjnych i naukowych związanych z opieką i ochroną dziedzictwa kulturowego, takie jak:
 - opracowania syntetyczne i monograficzne dotyczących dziedzictwa kulturowego województwa w jego wymiarze materialnym i niematerialnym,
 - przewodniki, vademeca, informatory,
 - materiały informacyjne i promocyjne związane z obiektami objętymi ochroną prawną,
- wspieranie w ramach istniejących regulacji prawnych wydawnictw związanych z dziedzictwem kulturowym (wydawnictwa książkowe, audiobooki, materiały filmowe i inne) ze zbiorów własnych instytucji z terenu województwa,
- wspieranie działań podnoszących świadomość społeczną w zakresie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym, w tym:
 - szkoleń, prelekcji, spotkań, publikacji propagujących ideę parków kulturowych,
 - szkoleń, prelekcji, spotkań, publikacji propagujących pozytywne wzorce i rozwiązania z dziedziny ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym z obszaru kraju i Europy, celem promocji dobrych praktyk w tym zakresie,
- wspieranie działań służących propagowaniu dziedzictwa kulturowego regionu poprzez środki przekazu elektronicznego i massmedia, w tym:
 - rozwój stron internetowych, związanych z problematyką dziedzictwa kulturowego regionu, administrowanych przez Samorząd Województwa,
 - digitalizację i upowszechnianie poprzez sieć www. materialnych i niematerialnych zasobów kulturowych regionu,
 - tworzenie materiałów multimedialnych, filmowych i radiowych,
- kontynuowanie działań zapoczątkowanych w latach poprzednich, związanych z konkursami wiedzy o regionie i zabytkach regionu,
- generowanie współpracy różnych podmiotów do tworzenia interdyscyplinarnego zaplecza działań edukacyjnych,
- generowanie współpracy różnych podmiotów dla tworzenia kompleksowych opracowań ochrony i wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego, możliwych do adaptacji w działaniach turystycznych i popularyzatorskich,
- kontynuacja działań Samorządu Województwa w zakresie imprez i wydarzeń promujących dziedzictwo kulturowe regionu,

- udział w targach turystycznych krajowych i zagranicznych,
- wspomaganie przedsięwzięć promujących najcenniejsze dla województwa obiekty o wartościach kulturowych, istniejące szlaki kulturowe czy markowe produkty turystyczne związane z dziedzictwem kulturowym,
- współpraca przy tworzeniu publikacji promujących dziedzictwo kulturowe województwa,
- wspieranie mechanizmów umożliwiających działania związane z promocją lokalnego dziedzictwa kulturowego poprzez wydarzenia i imprezy kulturalne, formy widowiskowe i rekonstrukcyjne. Wśród nich:
 - zakup lub wytwarzanie strojów, eksponatów, rekwizytów dla potrzeb grup kultywujących miejscowe tradycje, sztukę, obrzędowość, zwyczaje lub rekonstruujących wydarzenia historyczne związane z regionem,
 - tworzenie infrastruktury czasowej lub trwałej dla potrzeb wydarzeń i imprez kulturalnych,
 - zakup lub wytwarzanie niezbędnych rekwizytów, narzędzi, eksponatów związanych z utrzymaniem, kultywowaniem bądź wskrzeszaniem tradycyjnych zawodów i rzemiosł,
- popularyzacja obiektów o statusie pomnika historii,
- popularyzacja powołanych parków kulturowych,
- wsparcie przy organizacji prelekcji, spotkań, publikacji związanych z ukazaniem możliwości rozwoju małego biznesu, wraz z rozwojem infrastruktury, w powiązaniu z obszarami o walorach kulturowych,
- miejsca noclegowe, mała gastronomia, wypożyczalnie sprzętu turystycznego, usługi przewodników, itp.,
- upowszechnianie informacji na temat dostępnych stypendiów, grantów i innych form wsparcia działań pozakonserwatorskich, związanych z opieką, ochroną, edukacją i popularyzacją dziedzictwa kulturowego regionu,
- wspieranie rozwoju turystyki bazującej na kulturowym dziedzictwie regionu,
- wspomaganie tworzenia tras turystycznych i produktów turystycznych w oparciu o zasoby dziedzictwa, łączących elementy materialne i niematerialne,
- wspomaganie działań w zakresie kompleksowego zagospodarowania istniejących szlaków kulturowych, zarówno tych o znaczeniu międzynarodowym, jak i regionalnym,
- wspieranie i kształtowanie rozwoju turystyki kulturowej o charakterze religijnym, sentymentalnym czy tematycznym,
- wykorzystanie tożsamości kulturowej regionu jako czynnika marketingowego.

5.3. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM WYKONANYMI NA POZIOMIE POWIATU.

STRATEGIA ROZWOJU POWIATU LIPNOWSKIEGO NA LATA 2006-2016.

Strategia rozwoju powiatu lipnowskiego nie posiada zbyt wiele odniesień do dziedzictwa kulturowego. Pewne elementy można znaleźć w Strategicznym obszarze działań (4) – Środowisko przyrodnicze i kulturowe:

1) Cel operacyjny 4.2 Kształtowanie i promocja dziedzictwa kulturowego

a) Zadania:

- działania na rzecz odnowy i zachowania dobrego stanu technicznego zabytków architektury i urbanistyki,
- działania zmierzające do atrakcyjnej prezentacji przejawów kultury duchowej tradycji,
- podejmowanie działań informacyjno - edukacyjnych, promocyjnych i innych zmierzających do zachowania dziedzictwa kulturowego,
- kształtowanie i promocja nowych wydarzeń kulturalnych w powiecie,
- podejmowanie działań zmierzających do adaptacji obiektów zabytkowej architektury do spełniania nowych funkcji np. prezentacje twórczości artystycznej, ekspozycja obiektów.

b) Efekty:

- zachowanie i poprawa stanu technicznego i zasobów dóbr kultury materialnej,
- zachowanie dziedzictwa kulturowego (materialnego i niematerialnego) regionu,
- uzyskanie integracji lokalnej społeczności.

POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU LIPNOWSKIEGO.

Na rok 2014 powiat lipnowski nie posiada opracowanego Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami.

5.4. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM I WYKONANYMI NA POZIOMIE GMINY.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY LIPNO.

W strategii rozwoju gminy, tematyka ochrony dziedzictwa kulturowego poruszana jest bardzo ogólnikowo. Gmina może poszczycić się zabytkami w postaci kościołów, oraz pięknych, ale niestety zaniedbanych i zdegradowanych parków podworskich. Jedynie park w Jastrzębiu został zagospodarowany i uporządkowany. Poza tym, stan większości obiektów zabytkowych i o znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego jest zły.

Na terenie gminy licznie występują kapliczki i figury przydrożne. Zobaczyć też można spichlerze, elementy starych zabudowań oraz drewniane chałupy. Wiele jest również miejsc martyrologii – zabytkowych cmentarzy z pamiątkowymi obeliskami i pomnikami.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY LIPNO.

Zapisy studium w ograniczony sposób odnoszą się do tematu ochrony konserwatorskiej obiektów zabytkowych. Wspomniane jest o niej w:

- Rozdziale 1.8 Diagnoza stanu środowiska przyrodniczego gminy, w Uwarunkowaniach prawnych na terenie gminy Lipno.

W przypadku obiektów zabytkowych zasady gospodarowania określają właściwe służby wojewódzkie, zajmujące się ochroną przyrody i ochroną zabytków.

- Rozdziale 2.9 Przestrzenne uwarunkowania rozwoju gminy Lipno.

Analizując obszar gminy pod względem:

- zainwestowania urbanistycznego,
- stanu ochrony środowiska przyrodniczego, dziedzictwa kulturowego i zabytków,
- istniejących i projektowanych sieci infrastruktury technicznej,
- układu drogowego,
- wyposażenia w infrastrukturę społeczną,

zdiagnozowano możliwości rozwojowe gminy wg wyraźnie rysujących się, różnych pod względem zagospodarowania przestrzennego, jednostek struktury przestrzennej jak:

I jednostka - centralna, do której można zaliczyć wsie położone centralnie wokół granic administracyjnych miasta Lipna, jak: Jastrzębie, Okręg Kolankowo, Rumunki Głodowskie, Lipno II, Biskupin i Białowieżyn, Złotopole, Trzebiegoszcz, które posiadają tereny zurbanizowane w formie zabudowy budownictwem jednorodzinny, zespołów usług obsługi ludności gminy, zespołów usług dla obsługi rolnictwa,

II Jednostka – wykształcona wzdłuż drogi wojewódzkiej Włocławek – Lipno, jak wsie: Łochocin z wsiami Popowo i Wichowo, Radomice ze wsiami Krzyżówki i Ostrowite, posiadające funkcję mieszkaniowo-usługową z zakładami produkcji materiałów nie rolniczych,

III jednostka – w części zachodniej gminy, do której należą sołectwa: Brzeźno, Maliszewo, Komorowo, Barany, Grabiny, Jankowo położone są po południowo-zachodniej stronie obecnej drogi wojewódzkiej Nr 67 oraz w strefie Obszaru Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej o rozwijającej się funkcji rekreacyjno - wypoczynkowej,

IV Jednostka - w części wschodniej gminy, należącej do obszaru Ochrony Krajobrazu Jezior Skępskich, do której należą sołectwa: Głodowo, Wierzbick i Piątki, to jednostka, w której w okresie perspektywicznym może rozwinąć się funkcja rekreacyjno wypoczynkowa w oparciu o zaplecze żywnościowe rolnictwa ekologicznego,

V Jednostka - to pozostałe wsie sołeckie szczególnie położone w części północnej gminy, są obszarem rolniczej przestrzeni produkcyjnej, z glebami o wysokiej klasie bonitacyjnej I do III b, których w gminie jest znikomy procent (bo jedynie 8,0% w ogólnej powierzchni gruntów).

6. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY LIPNO.

6.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY LIPNO.

Gmina Lipno (do 1954 gmina Jastrzębie i gmina Kłokock), to gmina wiejska położona jest w środkowo – wschodniej części województwa kujawsko – pomorskiego i zajmuje centralną część powiatu lipnowskiego. W latach 1975-1998 gmina położona była w województwie włocławskim. Jej siedzibą jest Lipno.

Gmina zajmuje powierzchnię 209,72 km², z czego 64,37 km² (23%) zajmują lasy, a 140,84 km² (67%) użytki rolne. Pozostałe 22,51 km² pokrywają nieużytki, w tym drogi, grunty pod zabudowaniami, wody. Gmina Lipno stanowi 20,65% powierzchni powiatu. Pod względem administracyjnym wydzielono tu 36 jednostek sołeckich tj: Barany, Białowieżyn, Biskupin, Brzeźno, Chlebowo, Chodorążek, Głodowo, Rumunki Głodowskie, Huta Głodowska, Grabiny, Ignackowo, Jankowo, Jastrzębie, Karnkowo, Rumunki Karnkowskie, Kolankowo, Kłokock, Komorowo, Krzyżówki, Lipno I, Lipno II, Łochocin, Maliszewo, Okrąg, Ostrowite, Ostrowitko, Osmiałowo, Piątki, Popowo, Radomice, Tomaszewo, Trzebiegoszcz, Wichowo, Wierzbick, Zbytkowo i Złotopole.

Gmina Lipno graniczy z siedmioma gminami oraz jednym miastem (Lipnem):

- od północy z gminą Kikół i Chrostkowo,
- ze wschodu z gminą Skępe i Wielgie,
- od południa z gminą Fabianki,
- z zachodu z gminą Czernikowo i Bobrowniki.

Miejscowości na terenie gminy Lipno charakteryzują się w większości zabudową rozproszoną, zabudowa zwarta typu osiedlowego znajduje się w miejscowościach: Karnkowo, Chlebowo, Brzeźno, Radomice, Łochocin, Chodorążek, Ostrowite i Wichowo. Dominuje zabudowa niska, jednorodzinna. Jedynie w trzech miejscowościach: Karnkowo, Radomice i Łochocin, występuje zabudowa 4 – ro kondygnacyjna.

Liczba mieszkańców wynosi 11838, w tym 6005 kobiet oraz 5833 mężczyzn. Gęstość zaludnienia wynosi 56,45 mieszk/km². Stan ludności wg danych na dzień 31.12.2013r.

Gmina Lipno obejmująca obszar 20972 ha, charakteryzuje się bardzo dużym stopniem zalesienia wynoszącym 4629 ha, co stanowi 21,9 % ogólnej powierzchni gminy.

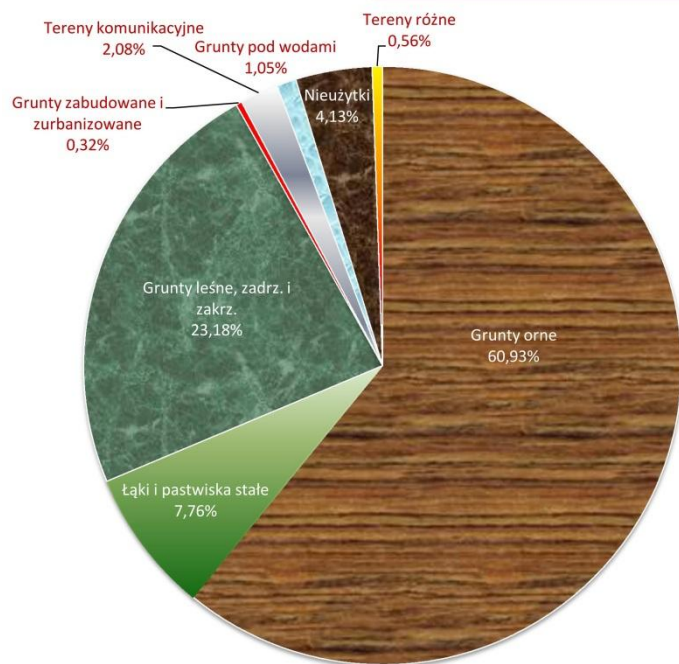
Wiodącą funkcją gminy jest rolnictwo.

Położenie Gminy Lipno na tle województwa kujawsko-pomorskiego

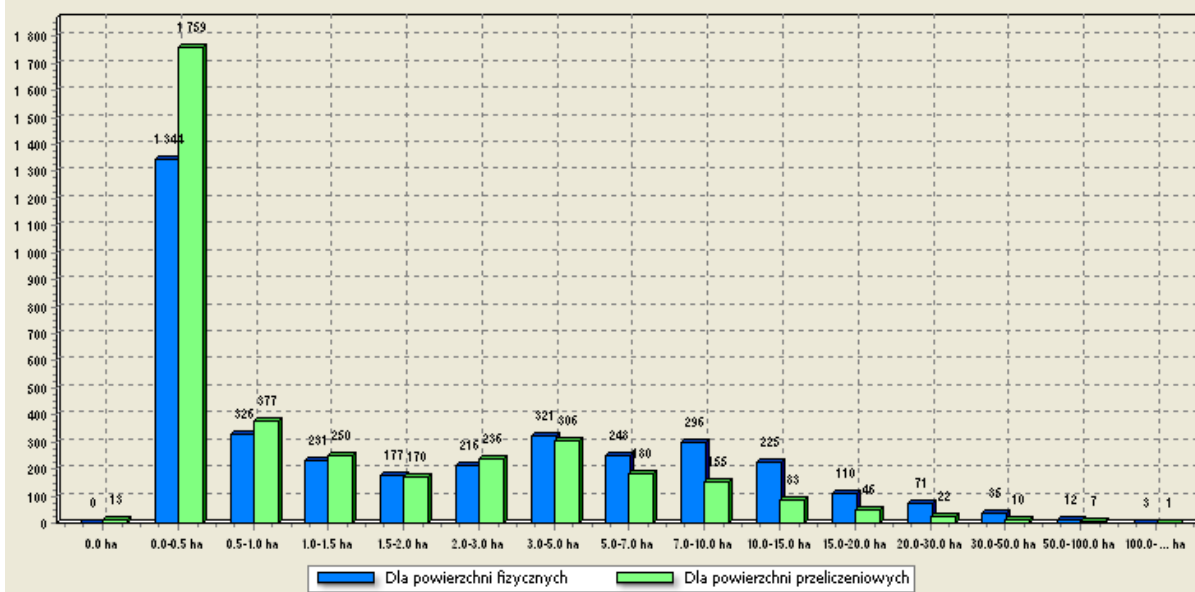

ZESTAWIENIE GRUNTÓW

Zestawienie gruntów w ha	
Grunty orne	12797
Łąki i pastwiska stałe	1629
Grunty leśne, zadrz. i zakrz.	4868
Grunty zabudowane i zurbanizowane	67
Tereny komunikacyjne	436
Grunty pod wodami	221
Nie użytki	868
Tereny różne	118
Razem	21004

Liczba gospodarstw wg powierzchni (pow. rolny + nier + leśny) - stan na 30.12.2013
Dla wszystkich obszarów;

Lasy i grunty leśne w gminie Lipno w większości znajdują się we władaniu Skarbu Państwa – Nadleśnictwo Skrwilno i Dobrzejewice. Gmina Lipno obejmująca obszar 20972 ha, z czego większość stanowią grunty orne, posiada udział gleb chronionych od klasy I do IV, wielkości 52%, a grunty szczególnie chronione klasy I-III stanowią jedynie 8%. Zwarte kompleksy gleb wysoko produkcyjnych występują w północnej części gminy. Pozostały obszar posiada mało korzystne warunki do rozwoju rolnictwa.

Rozwój rolnictwa zależy w dużej mierze od regulacji stosunków wodnych – powierzchniowych, które ulepszają warunki przyrodnicze dla produkcji rolnej. Rolnictwo jest zasadniczą funkcją gminy i charakteryzuje się: na południu niską wartością rolniczą gleb, zaś na północy – wysoką wartością rolniczą. Uzupełniającą funkcją jest realizacja budownictwa mieszkaniowego jednorodzinne z usługami, szczególnie w strefie wpływu miasta Lipna, w sąsiedztwie jego granic administracyjnych. Liczba gospodarstw rolnych to ok. 1,760, natomiast średnia wielkość gospodarstwa wynosi 7,81 ha. Podstawowymi uprawami rolnymi są: żyto, pszenica, rzepak, ziemniaki, buraki cukrowe.

Infrastruktura drogowa.

Gmina Lipno ma bardzo dobrze rozwiniętą sieć komunikacyjną. Przez jej teren przebiegają dwie drogi krajowe: nr 10 relacji Szczecin – Płońsk i nr 67 relacji Włocławek – Lipno oraz trzy drogi wojewódzkie: nr 557 Rypin – Lipno, nr 558 Lipno – Dyblin oraz nr 559 Lipno – Płock. Uzupełnieniem sieci dróg wojewódzkich są drogi powiatowe i gminne. Drogi gminne (łącznie 288,2 km dróg) w przeważającej części posiadają nawierzchnię gruntową bądź umocnioną warstwą pospółki lub żwiru.

Gospodarka wodno-ściekowa.

Na terenie gminy istnieją dwie duże stacje uzdatniania wody w miejscowości Jastrzębie i Głodowo. Długość sieci wodociągowej przebiegającej przez teren gminy wynosi 326,95 km, co powoduje, że 98,5% gminy jest zwodociągowana. Pozostała ludność gminy Lipno zaopatruje się w wodę z własnych studni kopanych i hydroforów.

Długość sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy wynosi 2 419 m (sieć główna), do której przyłączonych jest 69 gospodarstw domowych.

Ponadto na terenie gminy istnieje jedna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 120 m³/dobę. Z uwagi na rozproszoną zabudowę oraz niską gęstość zaludnienia, budowa sieci kanalizacyjnej jest nieopłacalna pod względem finansowym. Większość mieszkańców korzysta z indywidualnych wiejskich oczyszczalni ścieków (206 sztuk w 2011 r.) lub szamb (1538 szt. w 2011 r.)

Działalność gospodarcza.

Na dzień 31.12.2013 r. na terenie Gminy Lipno funkcjonowały 372 zarejestrowane aktywne podmioty gospodarcze. Dominującym profilem działalności firm jest:

1. Wykonywanie robót budowlanych związanych z wznoszeniem budynków oraz pracami wewnętrznymi.
2. Handel detaliczny i hurtowy.
3. Transport drogowy towarów.
4. Usługi związane z obróbką drewna i leśnictwem.
5. Usługi informatyczne.

Na terenie Gminy znajduje się jeden pomnik przyrody w miejscowości Karnkowo i obejmuje dwa dęby. Ich obwody w wysokości pierścienicy wynoszą kolejno 408 cm i 352 cm, natomiast całkowita wysokość wynosi 29m i 27m. Cenna ze względów przyrodniczych jest również Aleja Lipowa w Brzeźnie. Dodatkowo na terenie Gminy znajdują się dwa rezerваты przyrody utworzone w 2001 r.

- Rezerwat Bór Wąkole im. Prof. Klemensa Kępczyńskiego – powierzchnia 46,88 ha znajduje się na terenie Nadleśnictwa Dobrzejewice. Leśny rezerwat przyrody został utworzony na mocy Rozporządzenia Wojewody Kujawsko - Pomorskiego z dnia 2 października 2001 roku w celu zachowania ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych powierzchni leśnej – boru z jałowcami na wydmach śródlądowych. Jest to jeden z najstarszych i ostatnich fragmentów drzewostanów sosnowych z bogatym podszytem jałowca na obszarze wydm. Wysokość najstarszych sosen dochodzi do 25 m. Ich wiek oceniany jest na ponad 120 lat. Do osobliwości tego terenu należą cenne gatunki roślin chronionych. Można tu spotkać widłaki (jałowcowaty, goździsty, spłaszczony), sasanekę otwartą, goździka piaskowego, mącznicę lekarską. Szczególną atrakcję stanowią wyjątkowe walory przyrodniczo-krajobrazowe tego sosnowo-jałowcowego boru, wybitnie duże nagromadzenie silnych, zdrowych egzemplarzy jałowca, naturalny układ roślinności na wydmie i ciekawy wygląd pokrzywionych sosen.
- Rezerwat przyrody Stary Zagaj – o powierzchni 131,31 ha, znajduje się na obszarze nadleśnictwa Skrwilno, na terenie wsi Piątki. Ochronie podlega rzadki w tej części Wysoczyzny Dobrzyńskiej kompleks lasów liściastych, w tym grąd subkontynentalny (odmiana mazowiecka), dąbrówka świetlista oraz niżowa forma podgórskiego łągu jesionowego. Lasy te są ostoją wielu rzadkich i chronionych roślin: miodunki wąskolistnej, wilczomlecza słodkiego, bluszczu pospolitego, lilii złotogłów.

Na terenie gminy znajdują się fragmenty dwóch obszarów chronionego krajobrazu „Jeziora Skępskie” (powierzchnia około 955 ha) i „Nizina Ciechocińska” (powierzchnia około 4124 ha). Pierwszy z nich występuje na terenie miejscowości Karnkowo, Kolankowo, Głodowo, Wierzbick i Piątki i obejmuje dolinę rzeki Mień. Drugi z kolei – na terenie sołectw Brzeźno, Jankowo, Maliszewo, Komorowo, Ignackowo, Barany, Popowo i Łochocin, Suradówek, Bałdowo i obejmuje kompleks leśny bobrownickich z częścią doliny rzeki Mień.

Wartym wspomnienia jest istniejący na terenie gminy kompleks podmokłych lasów i łąk oraz bagien i nieużytków tzw. Mecowizna, dotąd nie objęty ochroną prawną. Jest to otoczone bagiennym borem torfowisko przejściowe z unikatowymi roślinami – bagnicą torfową, wątlikiem błotnym, rosziczką długolistną i

okrąglistą, goryczką błotną. Co więcej, znajdują się tam wartościowe zbiorowiska lasów grądowych i łągów w dolinie Mienia w rejonie Wąkola oraz towarzyszące im bory sosnowe porastające wydmy.

Duże znaczenie dla rozwoju turystyki stanowi rzeka Wisła (Zbiornik Włocławski), a także rzeźba terenu w szczególności w pasie nadbrzeżnym zalewu. Gmina Lipno jest położona w dorzeczu Wisły, przepływającej w odległości 300 – 350 m na zachód. Urozmaicona rzeźba terenu (pagórki i wzgórza morenowe, rynny subglacjalne i inne obniżenia) pozwoliła na wykształcenie zróżnicowanych elementów hydrograficznych.

Wisła na odcinku bliskim gminie charakteryzuje się niewielkim spadkiem wynoszącym 0,17%. Jest rzeką zanieczyszczoną, a wielkość jej przepływów w znacznym stopniu modyfikuje praca zapory we Włocławku.

Najważniejszym jej prawobrzeżnym dopływem na analizowanym terenie jest rzeka Mień, płynąca mniej więcej przez środek gminy Lipno i przez miasto Lipno. Mień zwana też Lipianką wypływa z jeziora Likieckiego na wysokości 127 m n.p.m. Płynąc prawie równoleżnikowo poprzez jeziora Skępskie znajduje ujście w Wiśle na wysokości Nieszawy (na prawym brzegu Wisły). Długość Mieni wynosi 53,5 km. Powierzchnia zlewni wynosi 374,4 km², a charakterystyczny średni przepływ 2,18 m³/s. Mień odznacza się bardzo nieregularnym odpływem, a w okresach długotrwałej suszy wysycha. W górnym swym biegu powyżej jezior Skępskich, ciek funkcjonuje okresowo.

Przez południową część gminy płynie rzeka Chełmiczanka (zwana też Strugą Chełmiczką). Wypływa z jeziora Piaseczno gm. Wielgie. Przepływa przez jezioro Ostrowite, dalej przez Popowo, Łochowo, Jezioro Chełmica (gm. Fabianki) i wpada do Wisły (Zalewu Wiślanego) koło Zarzeczewa. Całkowita długość rzeki wynosi 29 km, powierzchnia zlewni 110 km².

Do stałych zbiorników wodnych należy jezioro Ostrowite (Ostrowickie), którego wody nie odpowiadają normom pod względem wszystkich wskaźników tj. fizyko- chemicznych, bakteriologicznych i hydrobiologicznych. Sieć hydrograficzną uzupełniają okresowo płynące ciek, oczka wodne, stawy i niewielkie stawki w rynnach subglacjalnej.

6.2. ZARYS HISTORYCZNY GMINY LIPNO.

Gmina Lipno leży na prawym brzegu Wisły we wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego i środkowej części powiatu lipnowskiego. Tereny gminy wchodzi w obszar historyczno-geograficznej krainy Ziemi Dobrzyńskiej. Wsie gminy rozwinęły się wokół wykształconego w okresie średniowiecza ośrodka administracyjnego , miejskiego –Lipna, który w XVII w. rozwinął się w ośrodek rzemiosła i przemysłu. We wsiach gminy w okresie od XVI w. poprzez XVII i XIX w. powstają obiekty architektury sakralnej murowane oraz mniejsze i większe obiekty zespołów dworskich z ciekawymi założeniami parkowymi.

Materialnym dokumentem społeczności zasiedlających te ziemie począwszy od średniowiecza, przedstawiono w wykazie obiektów zabytkowych i postulowanych do ochrony ,a także stanowiska archeologiczne. ,współtworzące miejscowy pejzaż kulturowy.

6.3. ZABYTKI NIERUCHOME.

Na terenie gminy Lipno można znaleźć wiele przykładów architektury pałacowej oraz sakralnej, będących interesującymi obiektami z oryginalną architekturą i niepowtarzalną historią. Do wartych obejrzenia obiektów w gminie Lipno można zaliczyć takie zabytki jak:

Kościół Rzymskokatolicki drewniany, dawny parafialny p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej w Brzeźnie.

Kościół parafialny M.B. Częstochowskiej został ustanowiony w 1914 roku, a następnie 1956 roku. Należą do niego miejscowości takie jak: Brzeźno, Drozdowiec, Komorowo, część Maliszewa, Oparczyska, Wąkol i Żabieniec. W 1991 r. liczyły one łącznie 908 mieszkańców. Sąsiednimi parafiami są: Bobrowniki, Wniebowzięcia NMP w Lipnie, Bł. M. Kozala w Lipnie, Ostrowite oraz Sumin. Kościół został zbudowany w 2 poł. XVIII w. z fundacji właścicieli wsi Rościszewskich. W latach 1955-1956 został odnowiony i powiększony o murowaną przybudówkę od północy (znajduje się tu zakrystia i sala katechetyczna) i kaplicę od południa.

Drewniany, salowy, orientowany w konstrukcji zrębowej oszalowanej deskami w pionie. Kościół halowy, budowany na murowanej podmurówce z murowanymi przybudówkami z 1955 roku. Prezbiterium jest zamknięte, trójboczne, wewnątrz wydzielone dwoma słupami z belką tęczową. Wnętrze nakryte stropem belkowym płaskim z fasetą. Ciekawymi elementami jest drewniany chór muzyczny na czterech słupach, oraz ołtarz główny barokowy z pierwszej połowy XVIII w. z obrazem św. Antoniego Padewskiego.

Widok kościoła parafialnego p. w. MB Częstochowskiej w Brzeźnie

Rządcówka z zespołu dworsko-parkowego w Brzeźnie

Budynek zlokalizowany jest w centralnej części wsi, w sąsiedztwie pozostałości bramy wjazdowej na teren nieistniejącego zespołu dworsko-parkowego. To budynek ceglany, otynkowany, posadowiony na cokole, rozpięty na rzucie prostokąta o wymiarach 9x18m, z ryzalitem trzyosiowym w murze południowym. Bryła piętrowa nakryta jest dachem dwuspadowym naczółkowym z wystawką połaciową nad częścią ryzalitową. Natomiast elewacja południowa, czyli frontowa jest 5-osiowa z 3-osiowym ryzalitem, który mieści w przyziemiu, na osi główny otwór wejściowy. Elewacja zamknięta wydatnym gzymsem uskokowym, podokapowym, przechodzącym przez szczyt wystawki połaciowej.

Cmentarz Wyznaniowy Ewangelicki w Brzeźnie

W rejonie Brzeźna znajduje się największy kompleks leśny, który jest częścią rozległego kompleksu, rozciągającego się od Torunia (na zachodzie) po Fabianki (na wschodzie). Cmentarz pochodzi z początków XX w. i zbliżony jest formą do prostokąta, porośnięty drzewami i krzewami. Położony przy drodze, na skraju osiedla w lesie, obok cmentarza rzymsko-katolickiego. Najstarszy istniejący nagrobek pochodzi prawdopodobnie z 1929 r.

Dwór w Chlebowie

Dwór zlokalizowany jest przy drodze prowadzącej z Lipna do Rypina przy skrzyżowaniu w miejscowości Chlebowo. Budynek jest widoczny z drogi z bezpośrednim zjazdem z drogi głównej, na płaskim terenie, usytuowany na osi północ - południe z elewacją frontową od zachodu. W głębi działki znajduje się historyczny, murowany budynek gospodarczy.

Na rzucie zbliżonym do kwadratu, dwutraktowym z sienią, od frontu znajduje się ryzalitowo wysunięty ganek. Obiekt był wielokrotnie przebudowywany, wprowadzono wtórne podziały oraz dostosowywano do potrzeb lokatorów. Bryła jest zwarta, przysadzista, kubiczna z wysokim dachem. Z zewnątrz dzielona w poziomie nie wysokim cokolem i zwieńczona gzymsem uskokowym. Narożniki elewacji są akcentowane boniowanymi lizenami. Elewacja frontowa z wysuniętym na osi gankiem (wspartym na sześciu kolumnach doryckich), zwieńczonym balkonem z balustradą tralkową. Po bokach balkonu znajdują się pojedyncze prostokątne lukarny. Elewacja tylna jest pięcioosiowa, niesymetryczna i zniekształcona przebudowaniami. We wnętrzu trakt frontowy.

Cmentarz Ewangelicki w Elzanowie

Cmentarz wyznaniowy Ewangelicki założono w II połowie XIX w. Znajduje się na nim 9 nagrobków o znaczeniu historycznym, z których najstarszy pochodzi z 1895 roku. Cmentarz położony jest we wsi Kłokock, dawniej Elzanowo w gminie Lipno. Usytuowany przy drodze na terenie lekko pofalowanym, otoczony polami uprawnymi, w formie zbliżonej do prostokąta. Najbliższe zabudowania znajdują się w odległości ok. 100m.

Dwór w Głodowie

Wieś Głodowo leży ok. 6 km na południowy - wschód od Lipna. Dwór położony jest w parku krajobrazowym założonym w końcu XVIII w. przez Płackowskich. Znajduje się on w południowej części wsi, na wschód od jeziora Głodowo, które ma obrys nieregularnego czworoboku. Do dworu od strony północno-wschodniej dochodzi aleja dojazdowa wysadzana grabami, natomiast przed dworem po stronie południowej znajduje się obszerna polana obsadzona lipami i świerkami. Dodatkowo znajdują się tu liczne okazy starodrzewu.

Dwór w Głodowie jest murowany z cegły i otynkowany. Został założony na planie prostokąta z szerokimi ryzalitami środkowymi w elewacji północnej i południowej oraz nieznacznie wystającym ryzalitem środkowym w elewacji wschodniej. Jest to obiekt piętrowy, w części środkowej parterowy, nakryty dachami dwuspadowymi (w części środkowej niski dach czterospadowy).

Układ wnętrz dwutraktowy, w środkowej części trzy i pół traktowy. Główne wejście do budynku znajduje się na osi elewacji wschodniej i prowadzi do wąskiego korytarzyka mieszczącego po stronie południowej klatkę schodową. Wszystkie pomieszczenia na parterze rozmieszczone są wokół obszernego salonu znajdującego się w środku budynku. Jest to pomieszczenie znacznie wyższe od pozostałych z dużym świetlikiem. Pełniło funkcję ogrodu zimowego. Dodatkowo we wnętrzu znajdują się dekoracje sztukatorskie np. balustrada żeliwna przy oknach do piwnicy.

Zespół dworsko-parkowy w Jastrzębiu

Założenie parkowo - dworskie, zlokalizowane w odległości ok. 3 km, na północny-zachód od gminy Lipno, przy wiejskiej drodze. Pierwotnie w kształcie wydłużonego prostokąta, obecnie o nieregularnej granicy od strony wschodniej. Park w stylu krajobrazowym, założony z wykorzystaniem naturalnych walorów terenu i użyciem drzew rodzimych gatunków, o zatartej w dużym stopniu kompozycji. W południowej części parku znajduje się staw z wyspą.

Dwór założony na rzucie litery "T", ustawionej osią podłużną w kierunku północ-południe. Starsza część budynku w kształcie wydłużonego prostokąta, nowsza również prostokątna, bardziej zwarta i krótka. Główne skrzydło dworu piętrowe, murowane w stylu klasycyzującym przylega do parterowego korpusu od strony wschodniej. Skrzydło nakrywa niski dwuspadowy dach, którego szczyty nad elewacją pn. i pld. tworzą trójkątne frontony z okulusami na osi. Dach pokryty jest blachą, elewacje skrzydła otynkowane, posadowiona na niskim cokole z odsadzką. Kondygnacje dzielone masywnym profilowanym gzymsem. W parterze podział ściany ramowy, a w kondygnacji piętra - pseudotoskańskimi pilastrami z głowicami (wspierają one pozorne belkowanie złożone z szerokiego fryzu i profilowanego gzymesu). Otwory okienne prostokątne w zarysowanych przez lizeny i pilastry płycinach.

Zespół dworsko – pałacowy w Jastrzębiu

nad skrzydłem - niski, dwuspadowy, nad gankami - dwuspadowe, pulpitowe.

Równocześnie z budową klasycznego drewnianego dworku założono park krajobrazowy ze stawem o nieregularnie wydłużonym kształcie. W części parkowej, ze szpalerowego układu drzew i luk między nimi, można odczytać ślad dawnych dróg.

Dworek w Karnkowie

Eklektyczny dworek o elementach neogotyckich, murowany z cegły wapiennej, na fundamencie z kamienia łamanego. Jest to obiekt parterowy, z poddaszem użytkowym, założony na rzucie zbliżonym do litery "T". Budynek składa się z dwóch przylegających do siebie brył, poprzecznie ustawionych prostokątów, krytych niskimi dachami dwuspadowymi.

Układ wnętrz dwutraktowy skomunikowany, od zachodu zatarty przebudowami, od wschodu czytelny, prawdopodobnie pierwotnie amfiladowy. Starsza część dworu, o podziale wnętrza w znacznym stopniu zmienionym, pełniła głównie funkcję mieszkalną, natomiast późniejsze skrzydło wzniesione zostało z myślą o pełnieniu funkcji reprezentacyjno - gościnnej.

Bryła jest skonstrastowana poprzez połączenie stosunkowo niskiej, drewnianej, parterowej części dworu, usytuowanej równoległe do wiejskiej drogi z piętrowym, murowanym skrzydłem. Dachy - nad częścią parterową - wysoki, trójszpadowy,

Elewacja południowa i północna mają wysoką ściankę kolankową wydzieloną gzymsem kostkowym, w której umieszczone są małe prostokątne otwory wietrznikowe. Niskie trójkątne szczyty budynku obrzeżone są wydatnym gzymsem, który składa się z cegieł, w układzie kostkowym, kroksztynowym i uskokowo. W zwieńczeniu szczytów umieszczono potrójne wieżyczkowe sterczyny o dwuspadowych daszkach (w środkowej wyższej, umieszczone są jedna nad drugą dwie półkuliście zamknięte blendy).

Główny otwór wejściowy, osadzony w trzeciej od zach. osi elewacji frontowej, jest prostokątny i flankowany wąskimi okienkami. Nad nim, powyżej gzymsu, umieszczono ceglany naczółek. Układ wnętrza dwutraktowy, z korytarzem na osi otwór wejściowy. Większość stolarek okiennych współczesna.

Gorzelnia w Karnkowie

Gorzelnia zlokalizowana jest w centrum podwórza, od strony wjazdu na teren zespołu. Za nią, w kierunku wschodnim, znajdują się magazyny rozlokowane wzdłuż boków dużego dziedzińca gospodarczego. Jest to budynek ceglany, tynkowany na rzucie wydłużonego prostokąta o wymiarach 14x40m, z obustronnym ryzalitem w części środkowej wzdłuż długich boków, frontem zwrócony ku zachodowi. Gorzelnia to obiekt dwukondygnacyjny, podpiwniczony, nakryty dachem dwuspadowym i mniejszym dwuspadowym poprzecznie na wysokości ryzalitów. Kondygnacje wydzielone są gładkim fryzem ujętym wysuniętymi cegłami. Otwory okienne prostokątne zamknięte łukiem odcinkowym lub półkolistym.

Elewacją frontową jest elewacja zachodnia. 13-osiowa z usytuowanym otworem wejściowym w skrajnej osi, przy ryzalicie. Ryzality są zwieńczone szczytami trójkątnymi, wydzielonymi fryzem analogicznym do międzykondygnacyjnego. W skrzydle południowym elewacji osie skrajne akcentowane ceglany lizenami. Elewacja od południa: dwuosiowa zamknięta trójkątnym szczytem, w dolnej partii przesłania parterowy aneks, kryty dachem pulpitowym, o oknach prostokątnych zamkniętych odcinkowo. W murze zachodnim aneksu - drzwi wejściowe.

Dawna Szkoła Podstawowa w Karnkowie

Budynek zlokalizowany w sąsiedztwie nowego gmachu szkoły podstawowej w Karnkowie. Ceglany, posadowiony na kamiennym cokole, rozpięty na rzucie prostokąta o wymiarach 12x20m. Bryła piętrowa nakryta dachem dwuspadowym naczółkowym z wystawką połaciową. Elewacja południowa - frontowa: ceglana, 7 osiowa z 3-osiową piętrową wystawką połaciową na osi centralnej. W jej przyziemiu główny otwór osadzony jest w głębokiej, prostokątnej wnęcie, zamkniętej półkuliście. Elewacja zamknięta została gzymsem kostkowym, podokapowym, przechodzącym przez szczyty elewacji wschodniej i zachodniej, a także akcentującym szczyt wystawki połaciowej.

Kościół Parafialny Rzymskokatolicki p. w. św. Jadwigi w Karnkowie

Kościół Parafialny p.w. św. Jadwigi w Karnkowie

zachodu z korpusem. Drewniana nadbudówka pokryta jest hełmem włoskim, baniastą kopułą oraz ośmiokątną

Kościół usytuowany w południowej części wsi przy trasie z Torunia do Warszawy. Parafialna świątynia w Karnkowie położona jest na niewielkim wzniesieniu, w otoczeniu drzew. Budynek jest orientowany (położony na osi wschód-zachód) oraz rozplanowany na rzucie nierównego krzyża łacińskiego, który tworzą: prezbiterium, nawa trzyprzęsłowa, dwie kaplice boczne, wieża oraz zakrystia z bocznym aneksem. Nierówność planu wynika z przesunięcia kaplicy północnej ku wschodowi o około metr. Kościół wykonany został z cegły i pokryty tynkiem, zdobią go cztery barokowe szczyty. Najwyższą jego

częścią jest czterokondygnacyjna, prostokątna wieża łącząca się od

latarnią z krzyżem i koroną. Kościół Karnkowski jest typem świątyni jednonawowej z kaplicami bocznymi, bez podpór wewnętrznych. Drewniana więźba dachowa nad sklepieniem ma konstrukcję wieszarową. Trójprzęsłowa nawa w kształcie prostokąta posiada sklepienie krzyżowe na gurtach, które wykonano w 1859 roku, dzięki czemu cały kościół od tamtej pory ma sklepienie.

Wnętrze kościoła Parafialnego p.w. św. Jadwigi w Karnkowie

Dzięki dużej ilości okien, które są wysoko umieszczone, kościół jest jasny i dobrze oświetlony. W prezbiterium i nawie okna zdobią witraże.

We wnętrzu kościoła znajduje się wiele istotnych zabytków ruchomych np. ołtarz główny pochodzący z drugiej połowy XVIII w. w stylu rokoko, barokowy obraz koronacji Najświętszej Maryi Panny, obraz św. Jadwigi malowany przez Jana Gładysza w 1824 roku. Ściany nawy podzielone są spływami sklepienia z profilowanymi wspornikami. Ponadto znajduje się tam łuk tęczyowy o wykroju półkolistym. Chór muzyczny wsparty na trzech arkadach filarów, parapet chóru trójdzielny - po środku wypukły, a po bokach wklęsły, gzyms profilowany.

Pałac w Łochocinie

Pałac zlokalizowany jest w centralnej części miejscowości Łochocin na terenie ogrodzonym wysokim murem, w otoczeniu starodrzewu. Elewacja frontowa jest zwrócona w kierunku północnym, w stronę bramy wjazdowej usytuowanej przy krawędzi drogi z Lipna do Włocławka. Jest to obiekt ceglany, tynkowany, na planie wydłużonego prostokąta o wymiarach 28x14m z ryzalitowanymi podbudówkami od wschodu i zachodu, a także na wysokości muru południowego i północnego.

Pałac jest budynkiem parterowym z piętrowym pawilonem w części centralnej. Kubiczny pawilon został przykryty dachem pulpitowym, z narożnikami w formie rzeźbionych lwów. Dodatkowo, jest 5-osiowy, zwieńczony attyką rozczłonkowaną pomiędzy gzymsami prostokątnymi polami. Ten sam motyw powtórzony na zakończeniu elewacji skrzydeł bocznych. Główny otwór wejściowy jest prostokątny z prostym nadprożem ze współczesną stolarką dwuskrzydłową.

Kościół Parafialny Rzymskokatolicki drewniany p.w. św. Mateusza Apostoła w Ostrowitem

Kościół Parafialny p.w. św. Mateusza Apostoła w Ostrowitem wybudowano w II połowie XVIII w., w środku wsi, na terenie płaskim, przy drodze z Lipna do Zadusznik. Od strony zachodniej znajduje się teren przykościelny (dawny cmentarz) przylegający do drogi, od wschodu - polna droga, a od południa i północy - gospodarstwa. Obiekt znajduje się na terenie ogrodzonym płotem na podmurówce, zadrzewionym. W jego skład wchodzi parterowy budynek i grotta kamienna z figurą Matki Boskiej. Charakterystycznym elementem jest czworoboczna wieżyczka zwieńczona hełmem cebulastym, nadbudowana prawdopodobnie w 1813 roku. Kościół drewniany, w konstrukcji zrębowej, wzmocniony liśćmi na podmurowaniu. Ściany zewnętrzne oszalowane deskami sosnowymi z nabitymi pionowo sfazowanymi listwami, malowane olejno. Sufity drewniane, nad nawą i prezbiterium z fasetą, a w zakrystii strop belkowy.

Jest to kościół jednonawowy z węższym, trójbocznie zamkniętym prezbiterium. Kwadratowa, dwuprzęsłowa, wyższa nawa przedłużona jest po stronie zachodniej o kruchtę z dwoma pomieszczeniami po bokach. Przykryty oddzielnymi dachami, zakrystia znacznie niższa.

We wnętrzu styl jednolity i klasycystyczny. Znajdujący się tutaj ołtarz główny ze współczesnym obrazem Matki Bożej Nieustającej Pomocy, po konserwacji w Toruniu zyskał nową, złożoną ramę.

Wnętrze kościoła parafialnego w Ostrowitem

Zespół pałacowo – parkowy w Wierzbicku

Zespół pałacowo – parkowy został wzniesiony w połowie XIX w., a następnie został rozbudowany o dwukondygnacyjną fasadę w ok. 1920 roku. Usytuowany jest na południowy wschód od Lipna, w luźnej zabudowie wiejskiej, na skraju wsi w części wschodniej. Znajduje się on na wzniesieniu w otoczeniu starodrzewu, na osi dojazdowa aleja wysadzana bukami, a przed fasadą znajduje się owalny podjazd.

Dwór ma kształt wydłużonego prostokąta z nieznacznie wystającymi trójosiowymi ryzalitami środkowymi (w elewacji południowej i północnej) i ryzalitami narożnymi – jednoosiowymi flankującymi fasadę. Prowadzi do niego podwójna aleja obsadzona jesionami i lipami, a po jej zachodniej stronie znajduje się niewielki staw, wzdłuż którego rośnie żywopłot grabowy. W najbliższym otoczeniu pałacu i za nim w kierunku północnym występuje stary drzewostan parkowy, głównie liściasty.

Jest to budynek podpiwniczony, w części południowej dwukondygnacyjny z wyniesionymi dachami (w osiach skrajnych i w części środkowej). Od strony północnej jest półtora kondygnacyjny z piętrowym ryzalitem środkowym.

Wnętrze dwutraktowe, w skrajnych częściach trójtraktowe. Od strony północnej znajduje się duża sala w ryzalicie i pomieszczenie strychowe. Dodatkowo, w budynku zachowano piece narożne ze szczytami wypełnionymi układem ornamentalno - roślinnym.

Elewacja frontowa dworu w Wierzbicku

Park Podworski w Złotopolu

Park Podworski w Złotopolu położony jest ok. 4 km od miasta Lipno. W jego północno – zachodnim narożniku wydzielono dwie działki mieszkalno – gospodarcze, tzw. „drogomistrzówki”, natomiast centralną część obszaru zajmuje sad owocowy, który został założony w ostatnich latach w miejscu sadu wymarzonego. W pobliżu zlokalizowano budynek mieszkalny i obiekty pomocnicze gospodarskie, z których jeden posadowiony jest na fundamentach piwnicy danego dworu.

Na obszarze dawnego zespołu dworsko – parkowego zinwentaryzowano 30 gatunków drzew i krzewów, natomiast przeciętny wiek drzewostanu ocenia się na 80 – 100 lat. Z pierwotnych elementów założenia dworsko – parkowego zachował się fragment drzewostanu z dojazdowymi alejami: lipową i klonową, szpaler grabowy oraz ciek wodny ze stawem.

6.4. ZABYTKI RUCHOME.

Według art. 3 pkt.3 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytkiem ruchomym jest rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, naukową, artystyczną.

Zabytek ruchomy jest wpisywany do rejestru na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku (art. 10 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę albo wywiezienia za granicę zabytku o wyjątkowej wartości historycznej, naukowej lub artystycznej. Do rejestru nie wpisuje się zabytku wpisanego do inwentarza muzeum lub wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego (art. 11 ustawy z dnia 23 lipca 2003 o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Na terenie gminy Lipno do szczególnie wartościowych obiektów należą wyposażenia kościołów, głównie kościoła parafialnego rzymskokatolickiego p.w. św. Jadwigi w Karnkowie, a także kościoła parafialnego p.w. św. Mateusza w Ostrowitem.

6.5. ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE.

Obszar gminy Lipno przebadany został metodą "Archeologicznego Zdjęcia Polski" za wyjątkiem okolic jeziora Ostrowitego. Osadnictwo pradziejowe na obszarze gminy Lipno datuje się począwszy od mezolitu po czasy nowożytny ze zmianą intensywności w poszczególnych epokach, okresach, kulturach. Epokę

neolitu najliczniej reprezentuje kultura pucharów lejkowatych, epokę brązu i okres halsztacki - kultura łużycka. Występują tam również nieliczne ślady osadnictwa z okresu lateńskiego z ponownym wzrostem osadnictwa w okresie rzymskim. Ilościowo najwięcej osad i śladów osadniczych zakwalifikowano jako stanowiska wczesne i średniowieczne z cennymi obiektami w Głodowie i Lipnie. Są to zlokalizowane tam tzw. grodziska będące relikami obiektów obronnych.

Następuje rozprzestrzenienie osadnictwa pradziejowego w omawianej części Wysoczyzny Dobrzyńskiej, przynależnej do Pojezierza Dobrzyńskiego, z typowym krajobrazem polodowcowym. Biorąc pod uwagę ilość punktów osadniczych i ich skupiska - układa się w kilka centrów osadniczych.

Pierwszy z nich, to stanowiska położone wzdłuż silnie meandrującej rzeki Mieni, po obu jej brzegach. Spośród nich, interesująco przedstawia się cykl ośmiu stanowisk zawierających wyłącznie materiały krzemienne, o datowaniu ogólnym mezolit-neolit, w tym przede wszystkim kompleks stanowisk kultury komornickiej w Maliszewie. Zmniejszenie intensywności osadnictwa doliny Mieni w okolicach Lipna związane jest zapewne ze zniszczeniem stanowisk i ich przykryciem przez intensywne budownictwo jednorodzinne, schodzące miejscami prawie w partie zalewowe doliny.

Ponowna koncentracja osadnictwa wzdłuż Mieni to okolice Rumunek Podgłódowskich i Głodowa. Na północ od Mieni znajduje się małe skupisko osadnicze w okolicach Złotopola, ze stanowiskami o dużej wartości poznawczej (cmentarzyska kultury grobów kleszowych z przełomu okresu halsztackiego i lateńskiego).

Drugi obszar skupisk osadniczych to stanowiska w okolicach Radomic i Kłokocka – z osadami i śladami osadniczymi w przewadze reprezentującymi stanowiska kultury pucharów lejkowatych i kultury łużyckiej.

Ogólnie, przy pomocy wyżej wymienionych kryteriów zostały zaznaczone, na obszarze Gminy Lipno, 239 stanowisk archeologicznych, z których 204 to obiekty o małej wartości poznawczej, 26 o średniej wartości poznawczej i 9 o dużej wartości poznawczej.

Wykaz stanowisk archeologicznych na obszarze miasta i gminy Lipno, zlokalizowanych w trakcie badań powierzchniowych w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP)

Lp.	Miejscowość	Nr obszar u AZP	Nr stan. na obsz. AZP	Nr stan. w miejsc.	Funkcja obiektu	Chronologia	Kultura
1	Chlebowo	42-49	036	01	osadnictwa ślad	nowożytność XVI-XVII w.	
2	Makówiec		27	2	osada	wczesne średniowiecze II - III okres	
3	Chodorążek	42-50	003	01	osada	nowożytność XVI-XVII w.	
4	Chodorążek	42-50	004	02	osada	nowożytność XVI-XVII w.	
5	Chodorążek	42-50	005	03	osada	nowożytność XVII-XVIII w.	
6	Wąkole	43-47	007	01	osada	nowożytność XVIII-XX w.	
7	Brzeżno	43-47	001	02	osada	nowożytność XVII-XIX w.	
8	Brzeżno	43-47	002	03	osadnictwa ślad, osada	neolit?, nowożytność XVI-XVIII w.	
9	Czarna Rola	43-47	004	01	osadnictwa ślad	Neolit?	
10	Brzeżno	43-47	003	04	osada	nowożytność XVII-XIX w.	
11	Trzebiegoszcz	43-48	043	1	cmentarzysko	brązu epoka - halsztacki okres	łużycka
12	Brzeżno	43-48	009	01	osadniczy punkt	neolit	pucharów lejkowatych
13	Jankowo	43-48	008	08	osada	rzymski okres	przeworska

14	Jankowo	43-48	007	07	osadnictwa ślad, osada	kamienia epoka, rzymski okres	przeworska
15	Jankowo	43-48	006	06	osadnictwa ślad, osada, osada?	kamienia epoka, rzymski okres, średniowiecze późne XIII-XIV w.	przeworska
16	Jankowo	43-48	005	05	osadnictwa ślad, osadniczy punkt	kamienia epoka, nowożytność XVI-XVII w.	
17	Jankowo	43-48	004	04	osadnictwa ślad, osadnictwa ślad	pradzieje, średniowiecze wczesne XII-XIII w.	przeworska?
18	Jankowo	43-48	003	03	osadnictwa ślad	pradzieje	
19	Maliszewo	43-48	010	01	osada	brązu epoka okres III-IV	łużycka
20	Jankowo	43-48	001	01	osadnictwa ślad, osadniczy punkt	pradzieje, nowożytność XVI-XVII w.	
21	Złotopole	43-48	032	3	osada	brązu epoka okres V	łużycka
22	Maliszewo	43-48	030	21	osada produkcyjna?		
23	Jankowo	43-48	031	09	osadnictwa ślad, osada	rzymski okres, średniowiecze późne - nowożytność XV-XVI w.	przeworska
24	Maliszewo	43-48	029	20	osadnictwa ślad	rzymski okres?	przeworska?
25	Trzebiegoszcz	43-48	039	02	osadnictwa ślad	neolit	pucharów lejkowatych
26	Maliszewo	43-48	041	22	obozowisko	mezolit?	
27	Maliszewo	43-48	042	23	osadnictwa ślad, osadniczy punkt	brązu epoka - halsztacki okres D, nowożytność XVI-XVII w.	łużycka
28	Jankowo	43-48	002	02	obozowisko	brązu epoka okres II	iwieńska - trzcieniecka
29	Maliszewo	43-48	025	16	osada	brązu epoka wczesna	
30	Trzebiegoszcz	43-48	040	03	osadniczy punkt	średniowiecze późne - nowożytność XV-XVII w.	
31	Maliszewo	43-48	011	02	obozowisko	mezolit - neolit	
32	Maliszewo	43-48	028	19	osada	lateński okres	przeworska
33	Maliszewo	43-48	026	17	osada	rzymski okres	przeworska
34	Maliszewo	43-48	024	15	osada - grób?	mezolit	komornicka
35	Maliszewo	43-48	023	14	obozowisko	mezolit - neolit	
36	Maliszewo	43-48	022	13	osada	brązu epoka okres IV-V	łużycka
37	Maliszewo	43-48	021	12	osada	rzymski okres	przeworska
38	Maliszewo	43-48	015	06	osadnictwa ślad, osadniczy punkt	rzymski okres, średniowiecze wczesne XII-XIII w.	przeworska
39	Maliszewo	43-48	019	10	osadnictwa ślad,	brązu epoka, średniowiecze późne -	łużycka

					osadniczy punkt	nowożytność XV–XVI w.	
40	Maliszewo	43–48	012	03	obozowisko, osada	kamienia epoka, brązu epoka okres III–IV	łużycka
41	Maliszewo	43–48	018	09	osada?	rzymski okres	przeworska
42	Maliszewo	43–48	027	18	osada	lateński okres	przeworska
43	Maliszewo	43–48	017	08	osadnictwa ślad, osadniczy punkt	rzymski okres, nowożytność XVI–XVII w.	przeworska
44	Maliszewo	43–48	016	07	osadniczy punkt	brązu epoka wczesna	
45	Maliszewo	43–48	020	11	osada	rzymski okres	przeworska
46	Maliszewo	43–48	013	04	osadnictwa ślad, osada	neolit schyłkowy - brązu epoka wczesna, rzymski okres	przeworska
47	Maliszewo	43–48	014	05	osada	średniowiecze późne XIII–XIV w.	
48	Karnkowo	43–49	045	05	osadniczy punkt	średniowiecze wczesne okres II–III	
49	Karnkowo	43–49	044	04	osadnictwa ślad	nowożytność XVI w.	
50	Kolankowo	43–49	042	03	osadniczy punkt	średniowiecze późne XIV–XV w.	
51	Jastrzębie	43–49	050	07	osadnictwa ślad, osadniczy punkt	średniowiecze późne XIV–XV w.	
52	Kolankowo	43–49	040	02	osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne okres III	
53	Karnkowo	43–49	039	03	osadniczy punkt	średniowiecze późne - nowożytność XV–XVI w.	
54	Jastrzębie	43–49	043	05	osadnictwa ślad	nowożytność XVI–XVIII w.	
55	Karnkowo	43–49	046	06	osadnictwa ślad, osadniczy punkt, osadniczy punkt, osada	neolit, brązu epoka - żelaza epoka, średniowiecze wczesne okres III, średniowiecze późne - nowożytność XV–XVII w.	łużycka
56	Karnkowo	43–49	047	08	osadnictwa ślad	średniowiecze późne XIV–XV w.	
57	Jastrzębie	43–49	049	06	osadniczy punkt	średniowiecze późne XIV–XV w.	
58	Jastrzębie	43–49	051	08	osadnictwa ślad, osadniczy punkt	średniowiecze wczesne okres III, średniowiecze późne XIV–XV w.	
59	Karnkowo	43–49	038	02	osadnictwa ślad, osadnictwa ślad	średniowiecze późne - nowożytność XV–XVI w.	
60	Złotopole	43–49	020	10	osadnictwa ślad	nowożytność XVI–XVIII w.	
61	Złotopole	43–49	052	12	osadnictwa	neolit?	

					śląd		
62	Jastrzębie	43-49	053	09	osadnictwa śląd	średniowiecze wczesne okres III	
63	Złotopole	43-49	048	02	cmentarzysko	halsztacki okres - lateński okres	grobow kloszowych
64	Jastrzębie	43-49	026	02	osada	średniowiecze późne - nowożytność XV-XVII w.	
65	Złotopole	43-49	003	06	osadniczy punkt, osadniczy punkt	brązu epoka, średniowiecze późne XIII- XIV w.	łużycka
66	Złotopole	43-49	054	13	osadniczy punkt	lateński okres	grobow kloszowych
67	Złotopole	43-49	002	05	osadnictwa śląd, osadnictwa śląd	neolit - brązu epoka wczesna, nowożytność XVI-XVIII w.	
68	Złotopole	43-49	004	07	osadnictwa śląd, osadniczy punkt	średniowiecze wczesne, średniowiecze późne XIV-XV w.	
69	Złotopole	43-49	005	08	osada, osadnictwa śląd	rzymski okres, średniowiecze wczesne XI-XII w.	przeworska
70	Biskupin	43-49	009	01	osadniczy punkt	średniowiecze wczesne okres III	
71	Jastrzębie	43-49	025	01	osadniczy punkt, osadniczy punkt, osadniczy punkt	lateński okres, średniowiecze wczesne okres III, nowożytność XVI-XVIII w.	
72	Złotopole	43-49	021	11	osadnictwa śląd	średniowiecze wczesne okres III	
73	Karnkowo	43-49	037	01	osadniczy punkt	nowożytność XVI-XVIII w.	
74	Okręg	43-49	027	01	osadnictwa śląd, osadnictwa śląd	neolit, średniowiecze późne XIV-XV w.	pucharów lejkowatych
75	Jastrzębie	43-49	029	03	osadnictwa śląd, osadniczy punkt	średniowiecze wczesne, nowożytność XVI-XVIII w.	
76	Jastrzębie	43-49	030	04	osadnictwa śląd	neolit?	
77	Okręg	43-49	034	02	osadnictwa śląd	średniowiecze późne - nowożytność XV-XVI w.	
78	Lino-Wieś I	43-49	035	08	osadnictwa śląd, osadniczy punkt	średniowiecze wczesne okres III, średniowiecze późne - nowożytność XV-XVI w.	
79	Kolankowo	43-49	036	01	osadnictwa śląd, osadniczy	średniowiecze wczesne okres III, średniowiecze późne -	

					punkt	nowożytność XV–XVII w.	
80	Złotopole	43–49	019	09	osadnictwa ślad		
81	Złotopole	43–49	056	01	osadnictwa ślad	rzymski okres?	przeworska?
82	Złotopole	43–49	055	14	osadnictwa ślad	brązu epoka - żelaza epoka?	łużycka?
83	Złotopole	43–49	001	04	osadniczy punkt	średniowiecze wczesne okres III	
84	Lipno	43–49	016	12	osadnictwa ślad, osadnictwa ślad	neolit?, średniowiecze późne - nowożytność XV–XVI w.	
85	Lipno	43–49	007	04	osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne okres III	
86	Lipno	43–49	008	05	osadniczy punkt, cmentarzysko ciałopalne, osadniczy punkt	neolit?, halsztacki okres, średniowiecze wczesne - średniowiecze późne do XIV w	łużycka - grobow kloszowych
87	Lipno	43–49	010	06	osadniczy punkt	średniowiecze wczesne okres III	
88	Lipno	43–49	011	07	osadnictwa ślad, osadniczy punkt	neolit?, średniowiecze późne - nowożytność XV–XVI w.	
89	Lipno	43–49	012	08	osadniczy punkt	nowożytność XVI–XVIII w.	
90	Lipno	43–49	013	09	osadniczy punkt, osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne, średniowiecze późne - nowożytność XV–XVII w.	
91	Lipno	43–49	006	01–02	osadnictwa ślad, osadnictwa ślad, osadnictwa ślad, osadnictwa ślad, osadnictwa ślad, osadniczy punkt	neolit, mezolit?, brązu epoka, lateński okres, średniowiecze wczesne, nowożytność XVI–XVIII w.	pucharów lejkowatych, łużycka, grobow kloszowych?
92	Lipno	43–49	015	11	osadnictwa ślad, osadniczy punkt	brązu epoka, średniowiecze wczesne okres III	łużycka
93	Lipno	43–49	017	13	osadniczy punkt	neolit	pucharów lejkowatych
94	Lipno	43–49	018	14	osadniczy punkt	średniowiecze późne - nowożytność XIV–XVI w.	
95	Lipno	43–49	041	15	osadniczy punkt	średniowiecze późne - nowożytność XV–XVIII w.	

96	Lipno	43-49	057	03	grodzisko	średniowiecze późne XIV w	
97	Lipno	43-49	014	10	osadniczy punkt	średniowiecze późne - nowożytność XV-XVI w.	
98	Lipno Wieś I	- 43-49	22	1	punkt osadniczy	średniowiecze XIV	
99	Lipno Wieś I	- 43-49	23	2	punkt osadniczy	nowożytność XVI-XVIII	
100	Lipno Wieś I	- 43-49	24	3	punkt osadniczy	nowożytność XVI-XVIII	
101	Lipno Wieś I	- 43-49	28	4	punkt osadniczy	średniowiecze XV-XVII	
102	Lipno Wieś I	- 43-49	31	5	punkt osadniczy	średniowiecze XIV-XV	
103	Lipno Wieś I	- 43-49	32	6	punkt osadniczy punkt osadniczy	wczesne średniowiecze średniowiecze XV-XVII	
104	Lipno Wieś I	- 43-49	33	7	śląd osadnictwa punkt osadniczy śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze średniowiecze XIV-XV neolit/brąz	
105	Karnkowo	43-50	006	01	osada	średniowiecze późne XIV-XV w.	
106	Barany	44-48	029	01	osadnictwa śląd	brązu epoka?	łużycka
107	Barany	44-48	044	03	osadnictwa śląd	brązu epoka	łużycka
108	Ignackowo	44-48	043	06	osadnictwa śląd	neolit	pucharów lejkowatych
109	Barany	44-48	036	02	osadnictwa śląd	neolit	pucharów lejkowatych
110	Radomice	44-48	035	08	osadniczy punkt	średniowiecze wczesne - średniowiecze późne XIII- XIV w.	
111	Radomice	44-48	034	07	osadnictwa śląd, osadnictwa śląd	średniowiecze wczesne XII-XIII w.	
112	Radomice	44-48	033	06	osadnictwa śląd	średniowiecze wczesne XIII w.	
113	Radomice	44-48	032	05	osadnictwa śląd	średniowiecze późne XIV-XV w.	
114	Radomice	44-48	057	12	osadniczy punkt	neolit	amfor kulistych?
115	Radomice	44-48	030	03	osadnictwa śląd		
116	Komorowo	44-48	028	06	osadnictwa śląd	średniowiecze późne XIV-XV w.	
117	Ignackowo	44-48	026	05	osadnictwa śląd	neolit	pucharów lejkowatych
118	Ignackowo	44-48	024	03	osadniczy punkt	żelaza epoka	łużycka
119	Biskupin	44-48	023	12	osadniczy	brązu epoka okres V	

					punkt		
120	Biskupin	44-48	022	03	osada, osadniczy punkt	brązu epoka okres V, średniowiecze późne - nowożytność XV-XVI w.	łużycka
121	Ośmiałowo	44-48	021	11	osada	średniowiecze późne - nowożytność XV-XVI w.	
122	Ośmiałowo	44-48	020	10	osadniczy punkt	średniowiecze późne - nowożytność XV-XVI w.	
123	Biskupin	44-48	019	02	osada	średniowiecze wczesne XII-XIII w.	
124	Radomice	44-48	031	04	osadniczy punkt	rzymski okres	przeworska
125	Ośmiałowo	44-48	003	03	osadnictwa ślad		
126	Komorowo	44-48	014	08	osadniczy punkt	średniowiecze późne XIII- XIV w.	
127	Komorowo	44-48	013	07	osadnictwa ślad	średniowiecze późne XIV w	
128	Komorowo	44-48	012	04	osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne XII w.?	
129	Komorowo	44-48	011	03	osadniczy punkt, osadniczy punkt, osadniczy punkt	neolit, neolit, średniowiecze późne - nowożytność XV-XVI w.	pucharów lejkowatych?, amfor kulistych?
130	Ignackowo	44-48	010	02	osadnictwa ślad	neolit	pucharów lejkowatych
131	Ośmiałowo	44-48	009	06	osada, osadnictwa ślad	neolit?, średniowiecze wczesne XIII w.	
132	Ignackowo	44-48	008	01	osadnictwa ślad		
133	Ośmiałowo	44-48	007	05	osadnictwa ślad	brązu epoka okres V	łużycka
134	Komorowo	44-48	006	02	osada	średniowiecze wczesne XII-XIII w.	
135	Radomice	44-48	048	11	osadnictwa ślad		
136	Ośmiałowo	44-48	004	04	osada	brązu epoka okres V	łużycka
137	Krzyżówki	44-48	049	03	osadnictwa ślad	neolit	pucharów lejkowatych
138	Ośmiałowo	44-48	002	02	osadnictwa ślad, osadnictwa ślad	halsztacki okres, nowożytność XVI-XVII w.	łużycka
139	Ośmiałowo	44-48	001	01	osadnictwa ślad, osadnictwa ślad, osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne XIII w., nowożytność XVI-XVII w.	
140	Radomice	44-48	060	01	cmentarzysko, osadnictwa ślad	halsztacki okres - lateński okres	wejherowsko - krotoszyńska
141	Radomice	44-48	059	14	osadnictwa	średniowiecze późne -	

					śląd	nowożytność XV–XVI w.	
142	Radomice	44–48	058	13	osadniczy punkt	średniowiecze wczesne XII–XIII w.	
143	Ostrowite	44–48	056	01	osadniczy punkt	neolit	amfor kulistych
144	Krzyżówki	44–48	055	05	osadniczy punkt	neolit	amfor kulistych
145	Krzyżówki	44–48	054	04	cmentarzysko	brązu epoka	łużycka
146	Barany	44–48	053	04	osada, osadniczy punkt	brązu epoka okres IV, średniowiecze późne XIV–XV w.	łużycka
147	Ignackowo	44–48	025	04	osadnictwa śląd, osadnictwa śląd	neolit, brązu epoka	pucharów lejkowatych
148	Komorowo	44–48	005	01	osadnictwa śląd	neolit	
149	Białowieżyn	44–48	017	01	osadnictwa śląd	średniowiecze wczesne XII–XIII w.	
150	Radomice	44–48	016	02	osadnictwa śląd, osada, osadniczy punkt	neolit, brązu epoka okres V	pucharów lejkowatych, łużycka
151	Radomice	44–48	015	15	osadniczy punkt, osadniczy punkt	rzymski okres, średniowiecze późne XIV–XV w.	przeworska
152	Ośmiałowo	44–48	018	09	osadniczy punkt	halsztacki okres	łużycka
153	Komorowo	44–48	027	05	osadnictwa śląd	brązu epoka - żelaza epoka?	łużycka
154	Radomice	44–48	042	10	osada, osadnictwa śląd	lateński okres - rzymski okres, średniowiecze późne XIV w	przeworska
155	Radomice	44–48	041	09	osadnictwa śląd	brązu epoka	łużycka
156	Kłokock	44–49	019	02	osadnictwa śląd, osadnictwa śląd	neolit?, średniowiecze wczesne XIII w.	
157	Głodowo	44–49	031	01a	osada	brązu epoka	łużycka
158	Rumunki Głodowskie	44–49	030	02	osada podgrodowa	średniowiecze wczesne - średniowiecze późne XII–XIV w.	
159	Rumunki Głodowskie	44–49	029	05	osada	średniowiecze późne XIII–XIV w.	
160	Rumunki Głodowskie	44–49	028	04	osadniczy punkt	neolit	pucharów lejkowatych
161	Tomaszewo	44–49	026	01	osadniczy punkt, osadnictwa śląd	neolit, neolit	pucharów lejkowatych, ceramiki sznurowej
162	Kłokock	44–49	024	06	osadnictwa śląd,	neolit, brązu epoka	amfor kulistych?,

					osadnictwa ślad		łużycka
163	Kłokock	44-49	023	05	osada	średniowiecze wczesne XII-XIII w.	
164	Głodowo	44-49	032	02	osadniczy punkt, osadniczy punkt	brązu epoka okres V, średniowiecze późne XIV-XV w.	łużycka
165	Kłokock	44-49	020	03	osadnictwa ślad, osadnictwa ślad	neolit, średniowiecze późne - nowożytność XV-XVI w.	
166	Rumunki Głodowskie	44-49	027	03	osadniczy punkt	neolit	pucharów lejkowatych
167	Ostrowite	44-49	018	04	osadnictwa ślad	neolit	
168	Ostrowite	44-49	017	03	osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne XII-XIII w.	
169	Ostrowite	44-49	016	02	osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne XII-XIII w.	
170	Kłokock	44-49	013	08	osadnictwa ślad, osadniczy punkt	średniowiecze wczesne XII-XIII w., średniowiecze późne - nowożytność XV-XVI w.	
171	Białowieżyn	44-49	012	04	osada, osadnictwa ślad	neolit, średniowiecze późne XIV w	
172	Białowieżyn	44-49	009	03	osada	średniowiecze wczesne - średniowiecze późne XIII- XIV w.	
173	Białowieżyn	44-49	008	02	osadniczy punkt	średniowiecze wczesne XIII w.	
174	Biskupin	44-49	003	05	osadnictwa ślad, osadniczy punkt	żelaza epoka, średniowiecze późne - nowożytność XV-XVI w.	łużycka
175	Kłokock	44-49	021	04	osadniczy punkt	średniowiecze późne XIII- XIV w.	
176	Głodowo	44-49	058	08	osadnictwa ślad, osadnictwa ślad	brązu epoka - żelaza epoka, nowożytność XVII-XVIII w.	łużycka
177	Kłokock	44-49	025	07	osada	średniowiecze późne XIII- XIV w.	
178	Biskupin	44-49	001	04	osadnictwa ślad, osada	średniowiecze wczesne XIII w., średniowiecze późne - nowożytność XV-XVI w.	
179	Głodowo	44-49	033	03	osadniczy punkt, osadniczy punkt	brązu epoka, średniowiecze późne XIV-XV w.	łużycka
180	Kłokock	44-49	057	01	cmentarzysko	brązu epoka okres IV-V	łużycka
181	Radomice	44-49	056	02	osadnictwa ślad, osada,	neolit, brązu epoka okres V	pucharów lejkowatych, łużycka

					osadniczy punkt		
182	Głodowo (Rumunki Głodowskie)	44-49	055	01	grodzisko	średniowiecze wczesne XIII w.	
183	Tomaszewo	44-49	054	05	osadnictwa ślad, osadnictwa ślad	żelaza epoka, średniowiecze późne XV w.	łużycka
184	Tomaszewo	44-49	053	04	osada	średniowiecze wczesne XII-XIII w.	
185	Tomaszewo	44-49	052	03	osadniczy punkt, osadnictwa ślad	neolit, średniowiecze wczesne XII-XIII w.	pucharów lejkowatych
186	Głodowo	44-49	038	05	osada	nowożytność XVII-XVIII w.	
187	Tomaszewo	44-49	051	02	osada	średniowiecze wczesne XII-XIII w.	
188	Głodowo	44-49	037	04	osadniczy punkt	średniowiecze wczesne XII-XIII w.	
189	Głodowo	44-49	039	06	osadniczy punkt, osadnictwa ślad, osada	neolit, brązu epoka, średniowiecze wczesne XII-XIII w.	amfor kulistych?, łużycka
190	Głodowo	44-49	040	07	osadniczy punkt	średniowiecze wczesne XII-XIII w.	
191	Rumunki Głodowskie	44-49	041	06	osadniczy punkt		
192	Huta Głodowska	44-49	042	01	osadniczy punkt, osadniczy punkt	średniowiecze wczesne XIII w., średniowiecze późne - nowożytność XV-XVI w.	
193	Rumunki Głodowskie	44-49	043	07	osadnictwa ślad, osadnictwa ślad	neolit, średniowiecze późne XV w.	pucharów lejkowatych
194	Huta Głodowska	44-49	045	02	osadniczy punkt, osadniczy punkt	brązu epoka okres IV, średniowiecze późne XIII-XIV w.	łużycka
195	Głodowo	44-49	034	04	osadniczy punkt, osadniczy punkt	brązu epoka, średniowiecze późne XIV-XV w.	łużycka
196	Lipno	44-49	002	16	osadniczy punkt	nowożytność XVI-XVII w.	
197	Lipno Wieś II	44-49	4	10	punkt osadniczy	średniowiecze XV-XVI w.	
198	Lipno Wieś II	44-49	5	2	śląd osadnictwa punkt osadniczy	wczesne średniowiecze XII-XII średniowiecze XV-XVI	
199	Lipno	44-49	006	17	osadnictwa	neolit?	

						śląd		
200	Lipno Wieś II	44-49	7	3		osada	średniowiecze XIV-XV w	
201	Lipno Wieś II	44-49	10	4		osada śląd osadnictwa punkt osadniczy	neolit epoka brązu / żelaza nowożytność XVI-XVII	k. pucharów lejkowatych k. łużycka
202	Lipno Wieś II	44-49	11	5		śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka brązu nowożytność XVI-XVII	k. łużycka
203	Lipno Wieś II	44-49	14			śląd osadnictwa punkt osadniczy	neolit średniowiecze XV-XVI	
204	Lipno	44-49	015	18		osada	średniowiecze późne XIV-XV w.	
205	Lipno Wieś II	44-49	22	7		punkt osadniczy śląd osadnictwa	średniowiecze XIV ?	
206	Lipno Wieś II	44-49	35	8		punkt osadniczy	neolit	k. pucharów lejkowatych
207	Lipno Wieś II	44-49	36	9		punkt osadniczy	neolit	k. pucharów lejkowatych
208	Lipno Wieś II	44-49	44	1		punkt osadniczy cmentarzysko	neolit IV-V epoka brązu	k. amfor kulistych k. łużycka
209	Piątki	44-50	007	05		osada, osadniczy punkt, osadnictwa śląd	neolit, średniowiecze wczesne, nowożytność XVI-XVII w.	pucharów lejkowatych
210	Piątki	44-50	006	04		osadniczy punkt	brązu epoka	łużycka
211	Piątki	44-50	032	14		osadnictwa śląd	neolit	pucharów lejkowatych
212	Piątki	44-50	022	12		osadnictwa śląd	średniowiecze wczesne okres III	
213	Piątki	44-50	008	06		osadnictwa śląd, osada, osadniczy punkt	neolit, halsztacki okres, średniowiecze wczesne XIII w.	łużycka
214	Piątki	44-50	009	07		osadnictwa śląd, osadniczy punkt	neolit?, halsztacki okres	łużycka
215	Piątki	44-50	010	08		osada, osadnictwa śląd	halsztacki okres, nowożytność XVI w.	łużycka
216	Piątki	44-50	011	09		osadniczy punkt, osada	halsztacki okres, nowożytność XVI w.	łużycka

217	Piątki	44-50	012	10	osadniczy punkt, osadniczy punkt, osadnictwa ślad	neolit, średniowiecze wczesne okres III, średniowiecze późne XV w.	
218	Piątki	44-50	013	11	osada	średniowiecze wczesne okres III	
219	Piątki	44-50	023	13	osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne okres III	
220	Wierzbick	44-50	024	01	osadnictwa ślad, osadnictwa ślad	brązu epoka, nowożytność XVI w.	łużycka?
221	Wierzbick	44-50	025	02	osadniczy punkt	średniowiecze wczesne okres III	
222	Piątki	44-50	004	02	osadniczy punkt	neolit	pucharów lejkowatych
223	Wierzbick	44-50	027	04	osadniczy punkt	średniowiecze wczesne - średniowiecze późne XIII- XIV w.	
224	Piątki	44-50	033	15	osadnictwa ślad	brązu epoka	łużycka?
225	Piątki	44-50	037	01	obozowisko?	neolit	
226	Piątki	44-50	005	03	osadniczy punkt, osadnictwa ślad	brązu epoka - halsztacki okres, nowożytność XVI w.	łużycka
227	Wierzbick	44-50	026	03	osada	średniowiecze wczesne - średniowiecze późne XIII- XIV w.	
228	Wichowo	45-48	035	06	osada, osada, osada	neolit, brązu epoka, rzymski okres	pucharów lejkowatych, łużycka, przeworska
229	Łochocin	45-48	020	09	osadnictwa ślad, osada	średniowiecze wczesne okres III, średniowiecze późne XIV-XV w.	
230	Zdroje	45-48	036	01	osadnictwa ślad, osadnictwa ślad, osada	neolit, halsztacki okres, średniowiecze wczesne	
231	Wichowo	45-48	034	05	osada, osada	neolit, brązu epoka	lendzielska, łużycka
232	Wichowo	45-48	032	03	osada	średniowiecze wczesne okres III	
233	Wichowo	45-48	031	02	osada	średniowiecze wczesne	
234	Wichowo	45-48	030	01	osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne okres III	
235	Rutki	45-48	029	01	osadnictwa ślad	pradzieje	
236	Popowo	45-48	028	02	osadnictwa ślad	neolit	
237	Popowo	45-48	027	01	osada	brązu epoka	łużycka

238	Ostrowitko	45-48	025	03	osadnictwa ślad	halsztacki okres późny	
239	Ostrowitko	45-48	024	02	osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne okres III	
240	Wichowo	45-48	033	04	osada	średniowiecze wczesne okres III	
241	Łochocin - Parcele	45-48	021	01	osada, osada	neolit, lateński okres	pucharów lejkowatych
242	Grabiny	45-48	004	01	osadnictwa ślad	pradzieje	
243	Łochocin	45-48	019	08	osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne okres III	
244	Łochocin	45-48	018	07	osada	średniowiecze wczesne okres III	
245	Łochocin	45-48	017	06	osada	średniowiecze wczesne okres III	
246	Łochocin	45-48	016	05	osadnictwa ślad, osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne okres III, nowożytność XVIII w.	
247	Łochocin	45-48	015	04	osada, osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne okres III, nowożytność XVI-XVIII w.	
248	Łochocin	45-48	014	03	osadnictwa ślad	nowożytność XVII-XVIII w.	
249	Łochocin	45-48	013	02	osadnictwa ślad, osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne okres III, nowożytność XVI-XVIII w.	
250	Krzyżówki	45-48	009	02	osadnictwa ślad	neolit	
251	Krzyżówki	45-48	008	01	osada	średniowiecze wczesne okres III	
252	Grabiny	45-48	007	04	osadnictwa ślad	halsztacki okres	łużycka
253	Grabiny	45-48	006	03	osadnictwa ślad	neolit	
254	Grabiny	45-48	005	02	osadnictwa ślad, osadnictwa ślad	pradzieje, średniowiecze wczesne okres III	
255	Ostrowitko	45-48	023	01	osada	średniowiecze wczesne okres III	
256	Zbytkowo	45-49	060	13	osadnictwa ślad	rzymski okres	przeworska
257	Upust	45-49	047	01	osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne okres III	
258	Wichowo	45-49	051	10	osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne okres III	
259	Wichowo	45-49	050	09	osadnictwa ślad	średniowiecze późne XV w.	
260	Wichowo	45-49	048	07	osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne okres III	
261	Ostrowite	45-49	017	06	osada	średniowiecze późne - nowożytność XV-XVI w.	

262	Rumunki Ostrowite	45-49	031	07	osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne okres III	
263	Rumunki Ostrowite	45-49	030	06	osadnictwa ślad, osadnictwa ślad	rzymski okres, średniowiecze późne XIV w	przeworska
264	Rumunki Ostrowite	45-49	029	05	osadnictwa ślad	brązu epoka	
265	Rumunki Ostrowite	45-49	028	04	osadnictwa ślad, osada	rzymski okres, średniowiecze wczesne okres III	przeworska
266	Rumunki Ostrowite	45-49	027	03	osadnictwa ślad	nowożytność XVI-XVII w.	
267	Ostrowite	45-49	019	08	osada	średniowiecze późne XIV-XV w.	
268	Wichowo	45-49	049	08	osada	średniowiecze wczesne okres III	
269	Rumunki Ostrowite	45-49	026	02	osadnictwa ślad	rzymski okres	przeworska
270	Ostrowite	45-49	018	07	osadnictwa ślad	brązu epoka	
271	Ostrowite	45-49	020	09	osada, osada	średniowiecze wczesne XIII w., nowożytność XVI w.	
272	Ostrowite	45-49	021	10	osada	nowożytność XVI-XIII w.	
273	Ostrowite	45-49	022	11	osadnictwa ślad, osada	rzymski okres, średniowiecze wczesne okres III	przeworska
274	Ostrowite	45-49	023	12	osadnictwa ślad	średniowiecze wczesne okres III	
275	Ostrowite	45-49	024	13	osada	średniowiecze wczesne okres III	
276	Rumunki Ostrowite	45-49	025	01	osada	nowożytność XVI-XVIII w.	
277	Łochocin	46-48	015	01	osadniczy punkt	średniowiecze późne XV w.	
278	Zbytkowo	46-49	004	02	osada	brązu epoka okres IV-V	łużycka
279	Zbytkowo	46-49	011	09	osadnictwa ślad	rzymski okres II-III	przeworska
280	Zbytkowo	46-49	014	12	osadnictwa ślad	brązu epoka okres IV	łużycka
281	Zbytkowo	46-49	013	11	osadnictwa ślad	neolit	pucharów lejkowatych
282	Zbytkowo	46-49	012	10	osadnictwa ślad	brązu epoka okres IV	łużycka
283	Zbytkowo	46-49	010	08	osada, osadnictwa ślad	neolit, brązu epoka okres IV	pucharów lejkowatych, łużycka
284	Zbytkowo	46-49	009	07	osadnictwa ślad	halsztacki okres C	łużycka
285	Zbytkowo	46-49	008	06	osadnictwa ślad, osadnictwa ślad	rzymski okres, nowożytność	
286	Zbytkowo	46-49	007	05	osadnictwa ślad	średniowiecze	

287	Zbytkowo	46-49	005	03	osada, osada, osada	halsztacki okres D, średniowiecze późne - nowożytność XV-XVI w., nowożytność XIX-XX w.	łużycka
288	Zbytkowo	46-49	003	01	osadnictwa śląd	średniowiecze wczesne XI-XIII w.	
289	Zbytkowo	46-49	006	04	osadnictwa śląd	nowożytność XVII w.	

Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru znajdujących się na terenie gminy Lipno

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	CZAS POWSTANIA	REJESTR ZABYTEKÓW
1	BRZEŻNO	<u>ZESPÓŁ KOŚCIOŁA:</u>		
1.1		KOŚCIÓŁ RZYMSKOKATOLICKI DREWNIANY, DAWNY PARAFIALNY PW. MB CZĘSTOCHOWSKIEJ	XVIII w. 2 POŁ.	1982. 11. 15 - A/435
1.2		OGRODZENIE KOŚCIOŁA Z BRAMĄ	2 POŁ.	
1.3		KAPLICZKA Z FIGURĄ NMP	POŁ. XX w.	
2	BRZEŻNO	KAPLICZKA Z FIGURĄ NMP	1948	
3	BRZEŻNO	CMENTARZ RZYMSKOKATOLICKI	XIX w. 2 POŁ.	
4	BRZEŻNO	BUDYNEK D. SZKOŁY EWANGELICKIEJ NR 29	2 POŁ. XIX w.	
5	BRZEŻNO	DAWNY DOM PROTESTANCKI PÓŹNIEJ ORGANISTÓWKA, OB. DOM NR 3	XIX/XX w.	
6	BRZEŻNO	CMENTARZ EWANGELICKI	XX w. POCZ.	1994. 06. 29 - 347/A
7	BRZEŻNO	<u>ZESPÓŁ DWORSKO - PARKOWY :</u>		
7.1		RZĄDCÓWKA	XIX w. 2 POŁ.	
7.2		BRAMA WJAZDOWA	2 POŁ. XIX w.	
7.3		PARK DWORSKI	XIX w.	
8	BARANY (OBREB GRABINY)	CMENTARZ EWANGELICKI I		
9	BARANY (OBREB GRABINY)	CMENTARZ EWANGELICKI II		
10	CHODORAŻEK	KAPLICZKA PRZYDROŻNA Z FIGURĄ NMP	1900 OK.	
11	CHODORAŻEK	DOM NR 4	LATA 30-TE XX w.	
12	CHODORAŻEK	DOM NR 5	1 ćw. XX w.	
13	CHODORAŻEK	CMENTARZ EWANGELICKI	XIX w. k.	
14	CHLEBOWO	DWÓR	1920 OK.	
15	CHLEBOWO	DOM NR 13	XIX/XX w.	
16	ELZANOWO	CMENTARZ EWANGELICKI	XIX w. 2 ćw.	1994. 06. 29 - A/669
17	GŁODOWO	<u>ZESPÓŁ DWORSKO - PARKOWY :</u>		1984. 07. 27 -
17.1		DWÓR	1881-1906	A/1235
17.2		PARK DWORSKI	XVIII w., XX w.	
17.3		BUDYNEK GOSPODARCZY	XIX w. k.	
17.4		OŚMIORAK	XIX w. k.	
18	GŁODOWO	FIGURA NMP	OK. POŁ. XX w.	
19	GŁODOWO	GRODZISKO		1969. 11. 26 - C/108

20	IGNACKOWO	CMENTARZ EWANGELICKI	XIX w. k.	
21	JASTRZĘBIE	KAPLICZKA PRZYDROŻNA Z FIGURĄ NMP	1900 OK.	
22	JASTRZĘBIE	KAPLICZKA PRZYDROŻNA Z FIGURĄ NMP	1 ćw. XX w.	
23	JASTRZĘBIE	ZESPÓŁ DWORSKO – PARKOWY :		1993. 11. 5 –
23.1		DWÓR	XIX w. POCZ.	A/1025
23.2		PARK DWORSKI	XX w. POCZ.	
23.3		STAJNIA	XIX w. k.	
24	KARNKOWO	ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO :		
24.1		KOŚCIÓŁ PARAFIALNY RZYMSKOKATOLICKI PW. ŚW. JADWIGI	XVI w. 4 ćw.	1982. 11. 15 – A/432
24.2		FIGURA JANA CHRYZOSTOMA	XVI/XVII w.	
24.3		KAPLICZKA Z FIGURĄ CHRYSOSTUSA I NMP	XIX/XX w.	
24.4		OGRODZENIE Z BRAMĄ		
24.5		PLEBANIA, NR 3	1864	
24.6		BUDYNEK GOSPODARCZY PRZY PLEBANII	1 ćw. XX w.	
25	KARNKOWO	ZESPÓŁ DWORSKO – PARKOWY :		
25.1		DWÓR	1808-1824	
25.2		PARK DWORSKI	XIX w. 1 POŁ.	
25.3		OFICYNA I – NIE ISTNIEJE ?	1872	
25.4		OFICYNA II	XIX w. 1 ćw.	1991. 03. 20 – A/1346
25.5		GORZELNIA	1886	
25.6		SPICHLERZ	XIX w. POŁ. OK.	
25.7		TZW. DWOREK	4 ćw. XIX w.	
25.8		BUDYNEK MIESZKALNY – CZWORAK	4 ćw. XIX w.	
25.9		BUDYNEK MIESZKALNY – SZEŚCIORAK	4 ćw. XIX w.	
25.10		PIWNICA	4 ćw. XIX w.	
25.11		BRAMA Z OGRODZENIEM ZESPOŁU DWORSKO - PARKOWEGO	4 ćw. XIX w.	
25.12		BRAMA Z OGRODZENIEM FOLWARKU	4 ćw. XIX w.	
25.13		MAGAZYN SPIRYTUSU	1886	
25.14		KOTŁOWNIA	1886	
25.15		D. STAJNIA I WOZOWNIA, OB. MAGAZYN	XIX w. POŁ. OK.	
26	KARNKOWO	ZESPÓŁ CMENTARZA PARAFIALNEGO :		
26.1		KAPLICA CMENTARNA PW. ŚW. JADWIGI	1833 OK.	
26.2		BRAMA Z OGRODZENIEM	XIX w. 2 POŁ.	
26.3		NAGROBKI		
26.4		STARODRZEW		
27	KARNKOWO	DOM NR 1	1 ćw. XX w.	
28		BUDYNEK GOSPODARCZY NR 1	1 ćw. XX w.	
29	KARNKOWO	DOM NR 2	1 ćw. XX w.	
30	KARNKOWO	DOM NR 15	LATA 30-TE XX w.	
31	KARNKOWO	DOM DREWNIANY NR 18	LATA 30-TE XX w.	
32	KARNKOWO	DOM NR 19	LATA 30-TE XX w.	
33	KARNKOWO	DOM NR 23	2 ćw. XX w.	
34		OBORA NR 23	2 ćw. XX w.	
35		STAJNIA Z WOZOWNIĄ NR 23	2 ćw. XX w.	
36	KARNKOWO	DOM DREWNIANY NR 24	LATA 30-TE XX w.	
37	KARNKOWO	DOM DREWNIANY NR 30	POCZ. XX w.	
38	KARNKOWO	DOM NR 32	1937	

39		OBORA NR 32	LATA 30-TE XX w.	
40	KARNKOWO	DOM DREWNIANY NR 40	LATA 30-TE XX w.	
41	KARNKOWO	DOM PRZY D. SZKOLE	XIX/XX w.	
42	KARNKOWO	BUDYNEK D. SZKOŁY	XIX/XX w.	
43	KARNKOWO	KRZYŻ PRZYDROŻNY DREWNIANY	2 ćw. XX w.	
44	KOLANKOWO	ZESPÓŁ DWORSKO – PARKOWY :		
44.1		DWÓR	1927	
44.2		PARK DWORSKI	XX w. 2 ćw.	
45	ŁOCHOCIN	ZESPÓŁ DWORSKO – PARKOWY :		
45.1		DWÓR	1920-1928	
45.2		PARK DWORSKI	XX w. 1 ćw.	
45.3		WARSZTATY	XX w. POCZ.	
46	MALISZEWO	CMENTARZ CHOLERYCZNY	XIX w. 2 POŁ.	
47	OSTROWITE	KOŚCIÓŁ PARAFIALNY RZYMSKOKATOLICKI DREWNIANY PW. ŚW. MATEUSZA	XVIII w. POŁ. OK.	1982. 11. 15 – A/431
48	OSTROWITE	FIGURA CHRYSYUSA PRZY KOŚCIELE PARAFIALNYM	1936	
49	OSTROWITE	D. OW CZARNIA, NR 6	1 ćw. XX w.	
50	OSTROWITE	PIWNICA ZIEMNA, NR 6	1 ćw. XX w.	
51	OSTROWITE RUMUNKI	CMENTARZ RZYMSKOKATOLICKI : NAGROBKI	XIX w. 2 POŁ.	
52	RADOMICE	PARK PODWORSKI	XIX w. 2 POŁ.	
53	RADOMICE	D. KROCHMALNIA Z ZESPOŁU FOLWARKU DWORU	XIX w. 2 POŁ.	
54	RADOMICE	D. OBORA Z ZESPOŁU FOLWARKU DWORU	XIX w. 2 POŁ.	
55	RUMUNKI GŁODOWSKIE	KAPLICZKA PRZYDROŻNA	1 POŁ. XX w.	
56	RUMUNKI KARNKOWSKI E	KAPLICZKA PRZYDROŻNA Z FIGURĄ NMP	1 ćw. XX w.	
57	SURADOWO	KAPLICZKA PRZYDROŻNA Z FIGURĄ MB SKĘPSKIEJ	1 POŁ. XX w.	
58	WĄKOLE	ZESPÓŁ DWORSKO – PARKOWY :		
58.1		DWÓR	XX w. 20 LATA	
58.2		PARK DWORSKI	XIX w. k.	
58.3		OGRODZENIE ZESPOŁU	L. 20-TE XX w.	
59	WICHOWO	ZESPÓŁ DWORSKO – PARKOWY :		
59.1		DWÓR	1926	
59.2		PARK DWORSKI	XX w. POCZ.	
60	WICHOWO	FIGURA CHRYSYUSA	1947	
61	WIERZBICK	ZESPÓŁ PAŁACOWO – PARKOWY :		1985. 09. 18 – A/1217
61.1		PAŁAC	1880-1890	
61.2		PARK PAŁACOWY	XIX w. 2 POŁ.	
62	WIERZBICK	KAPLICZKA PRZYDROŻNA Z FIGURĄ NMP	1946	
63	WIERZBICK	KAPLICZKA PRZYDROŻNA Z FIGURĄ NMP	1958	
64	WIERZBICK	DOM DREWNIANY 31	POCZ. XX w.	
65	ZŁOTOPOLE	PARK DWORSKI	XIX w. 2 POŁ.	1994. 04. 19 – A/724

7. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY LIPNO – ANALIZA SWOT.

Analiza szans i zagrożeń oraz mocnych i słabych stron wynikająca z oceny stanu dziedzictwa kulturowego i uwarunkowań jego ochrony oraz realizowanej przez gminę Lipno polityki rozwoju przestrzennego i społeczno - gospodarczego przedstawia się następująco:

Mocne strony:

- atrakcyjne położenie miasta, sprzyjające rozwojowi turystyki,
- bogactwo rzek i jezior, bliskość Wisły poprzez Zalew Włocławski,
- dobre pokrycie siecią szlaków turystycznych,
- bliskość Włocławka - ważnego ośrodka miejskiego ,
- dobre warunki do rozwoju obiektów zabytkowych,
- dobrze rozwinięta komunikacja publiczna oraz dobra dostępność komunikacyjna gminy,
- funkcjonujące w pobliżu Muzeum Ziemi Dobrzyńskiej,
- duża liczba zabytkowych obiektów sakralnych oraz zabytkowego budownictwa drewnianego.

Słabe strony:

- niewielkie zrozumienie społeczne dla problematyki ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego,
- brak środków na prowadzenie dokładnych badań archeologicznych, architektonicznych,
- kiepska sytuacja finansowa właścicieli obiektów zabytkowych,
- niewielka liczba miejsc noclegowych dla potencjalnych turystów,
- brak dostępności kolejowej,
- mała ilość obiektów wpisanych do rejestru wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- zły stan zachowania najstarszych obiektów zabytkowych i związane z tym małe możliwości właścicieli z uzyskaniem środków finansowych na remont tych obiektów,
- brak zintegrowanego systemu informacji o obiektach zabytkowych przeznaczonych do zagospodarowania,
- niedostateczna edukacja o wartościach dziedzictwa kulturowego wśród mieszkańców.

Szanse:

- tworzenie systemu informacji turystycznej,
- wzrost inwestycji związanych z rozwojem terenów nadrzecznych,
- wsparcia finansowego ze źródeł unijnych na prace konserwatorskie zabytków,
- współfinansowanie z budżetu Gminy prac przy obiektach sakralnych,
- rozwój współczesnej sztuki ludowej opartej na tradycji, podtrzymanie obrzędowości ludowej i ochrona ginących zawodów,
- korzystne tendencje i prognozy w zakresie rozwoju turystyki kulturowej,
- stworzenie warunków do wykorzystania zasobu dziedzictwa materialnego na potrzeby funkcji kulturalnych i edukacyjnych,
- rozszerzenie współpracy międzyregionalnej w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, wykorzystanie doświadczeń międzynarodowych.

Zagrożenia:

- wprowadzenie nowej zabudowy, która nie nawiązuje do istniejącego charakteru danego miejsca i w związku z tym degradacja krajobrazu kulturowego,
- zanieczyszczenia środowiska spowodowane zwiększającą się ilością pojazdów,

- nowa zabudowa wprowadzająca niekorzystne zmiany w układach urbanistycznych,
- niewłaściwe regulacje prawne umożliwiające niekontrolowaną urbanizację na obszarach cennych krajobrazowo skutkującą zagrożeniem krajobrazu kulturowego,
- postępująca degradacja obiektów zabytkowych wskutek nadmiernej eksploatacji oraz niedostosowania sposobu użytkowania do charakteru zabytku,
- dewastacje, kradzieże, podpalenia obiektów zabytkowych,
- ekspansja inwestycyjna w historyczne układy urbanistyczne wsi,
- traktowanie konieczności ochrony dziedzictwa kulturowego jako problemu konfliktogennego i ograniczającego swobodę dysponowania własnością prywatną i publiczną.

8. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY LIPNO.

Kierunki i zasady ochrony zasobów i walorów dziedzictwa kulturowego.

Za główne uwarunkowania i kierunki kształtowania polityki przestrzennej w zakresie dziedzictwa kulturowego przyjęto:

4) Zachowanie granic oraz ustaleń dla niżej wymienionych stref konserwatorskich na terenie gminy Lipno:

- Granice strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej „A” zespołu dworsko – parkowego w Karnkowie. W strefie tej znajduje się: dwór z oficynami I i II, gorzelnią, spichlerzem i tzw. dworkiem oraz kotłownia.

Strefa ochrony ekspozycji „K” obejmuje teren wokół zespołu, na którym zlokalizowane są budynki funkcjonalnie z sobą związane tj. układ zabudowań.

- Granica strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej „A” zespołu parkowo - dworskiego w Jastrzębiu. W tej strefie znajduje się dwór, park dworski, stajnia.

Strefa ochrony ekspozycji „K” obejmuje obszar wokół terenu zespołu, na którym zlokalizowane są budynki funkcjonalnie z sobą związane tj. układ zabudowań.

- Granica strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej „A” zespołu pałacowo - parkowego Wierzbick. W tej strefie znajduje się pałac, park pałacowy i czworak drewniany.

Strefa ochrony ekspozycji „K” obejmuje obszar wokół terenu zespołu, na którym zlokalizowane są budynki funkcjonalnie z sobą związane tj. układ zabudowań.

- Granica strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej „A” zespołu dworskiego-parkowy w Głodowie. W tej strefie znajduje się dwór, park dworski, budynki folwarczne.

Strefa ochrony ekspozycji „K” obejmuje obszar teren wokół zespołu, na którym zlokalizowane są budynki funkcjonalnie związane z folwarkiem tj. układ zabudowy dawnych czworaków.

- Granica strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej „A” parku dworskiego w Złotopolu. W tej strefie znajduje się park dworski.

Strefa ochrony ekspozycji „K” obejmuje obszar teren wokół zespołu parkowego.

- Granica strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej „A” kościoła parafialnego rzymskokatolickiego p.w. MB Częstochowskiej w Brzeźnie .

Strefa ochrony ekspozycji „K” obejmuje obszar wokół kościoła, na którym zlokalizowany jest kościół i cmentarz przykościelny.

- Granica strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej „A” kościoła parafialnego rzymskokatolickiego p.w. św. Jadwigi w Karnkowie.

Strefa ochrony ekspozycji „K” obejmuje obszar wokół kościoła, który jest ogrodzony murem, za którym zlokalizowany jest kościół i cmentarz przykościelny.

Na obszarach objętych strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej wszelkie prace remontowe, modernizacyjne i adaptacyjne należy uzgadniać z konserwatorem zabytków. Na obszarach objętych strefą ochrony ekspozycji „K” obowiązuje zakaz wznoszenia obiektów kubaturowych i przysłon zieleni wysokiej na osiach widokowych.

2. Ochronę kompozycji przestrzennej jedynych zachowanych na terenie gminy historycznych układów przestrzennych wsi: Brzeźno, Karnkowo, Radomice, Kolankowo, Ostrowite Lipnowskie i Głodowo – działania ochronne powinny obejmować dbałość o przetwarzanie zachowanych domów oraz zagród, przestrzeganie, aby nowa zabudowa skalą kubatury i kompozycją bryły harmonijnie wkomponowywana była w istniejący historyczny układ przestrzenny, jak również zachowaną historyczną zabudowę, wszelkie działania konserwatorskie, jak również remontowe oraz nowe inwestycje budowlane na terenie wspomnianych wsi powinny być uzgadniane z konserwatorem zabytków na etapie projektowania. W przypadku wspomnianych ośrodków osadniczych ochronie powinna podlegać panorama wsi.

3. Ochronie powinny podlegać także zachowane nieliczne założenia rezydencjonalne (zespoły dworsko-parkowe) – w sposób szczególny w Karnkowie, Wąkolu, Brzeźnie i Jastrzebiu, ale także w Wierzbicku i Głodowie – wszelkie prace konserwatorskie przy obiektach oraz prace rewaloryzacyjne przy założeniach parkowych powinny być uzgadniane z konserwatorem zabytków, wszelkie prace przy obiektach winny być wykonywane ze szczególną dbałością o zachowanie formy kompozycyjnej bryły, dyspozycji przestrzennej wnętrza oraz detalu architektonicznego.

4. W przypadku adaptacji obiektów techniki, jak również obiektów mieszkalnych o wartościach zabytkowych lub historycznych wszelkie prace należy poprzedzać uzgodnieniem z konserwatorem zabytków.

5. W obrębie stanowisk archeologicznych wszelka działalność inwestycyjna musi być poprzedzona zezwoleniem konserwatora zabytków, a prace powinny być prowadzone pod inwestorskim nadzorem archeologicznym, w razie stwierdzenia relikwów kultury materialnej teren winien być udostępniony do inwestorskich badań archeologicznych.

6. Na terenie gminy obowiązuje bezwzględna ochrona obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ochrona obiektów planowanych do wpisu i uznanych za dobra kultury, znajdujących się w ewidencji Służb Ochrony Zabytków.

Lista priorytetów w polityce zagospodarowania przestrzennego Gminy Lipn.

1. Rozwój gminy w sposób harmonizujący z istniejącą zabudową o historycznej strukturze przestrzennej.
2. Wyeksponować i promować tereny dla działalności produkcyjnej, szczególnie w kontekście planowanej „strefy ekonomicznej”, w otoczeniu projektowanego przebiegu przyszłej drogi ekspresowej w rejonie miasta Lipna, ale na terenach wiejskich gminy Lipno.
3. Rozwijać politykę przestrzennego zagospodarowania, szczególnie w zakresie przygotowania terenów pod realizację budownictwa mieszkaniowego i działalności produkcyjnej.
4. Zabiegać o priorytet w zakresie modernizacji układu komunikacyjnego, szczególnie przebudowy dróg oraz zmodernizowania skrzyżowań drogowych i kolejowych.

9. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Zadania opisane w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Lipno powinny być realizowane poprzez wspólne działania władz samorządowych. Podstawę niniejszego instrumentarium stanowią obowiązujące przepisy prawne i zawarte w nich regulacje dotyczące instrumentów prawno - ekonomicznych i finansów publicznych.

Zadania będą wykonywane, bądź wspierane przez gminne jednostki organizacyjne oraz referaty Urzędu w ramach zadań własnych, poprzez istniejące i planowane instrumenty:

- prawne (np. aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów o wartościach artystycznych i zabytkowych, prowadzenie gminnej ewidencji zabytków, wykonywanie decyzji administracyjnych z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami),
- finansowe (np. udzielanie dotacji na prace remontowe, konserwatorskie i prace budowlane przy zabytkach, środki budżetowe na zadania własne z przeznaczeniem na remonty i modernizacje

zabytków będących własnością Gminy, korzystanie z programów uwzględniających dofinansowanie z środków zagranicznych, nagrody, ulgi finansowe),

- społeczne (działania stymulujące np. w zakresie edukacji, promocji, informacji, działań sprzyjających stworzeniu miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami oraz rozwojem turystyki),
- kontrolne (m. in. monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego - gminnej ewidencji zabytków),
- koordynacji (m. in. poprzez realizację projektów i programów dotyczących dziedzictwa kulturowego, współpraca z gminami sąsiednimi, ośrodkami naukowymi i akademickimi, związkami wyznaniowymi).

10. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Na mocy art. 87 ust. 1 i ust. 5 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Gminny Program Opieki nad Zabytkami jest sporządzany na okres 4 lat, co 2 lata Wójt sporządza sprawozdania z jego realizacji, które przedstawia Radzie Gminy. Istotne jest, aby sprawozdania te były przekazywane do wiadomości odpowiedniego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Sprawozdanie powinno określać poziom realizacji gminnego programu oraz efektywność wykonania planowanych zadań, w tym m. in. poziom (w % lub liczbach):

- wydatków budżetu Gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami,
- wartość finansową wykonanych/dofinansowanych prac remontowo - konserwatorskich przy zabytkach,
- liczba obiektów poddanych tym pracom,
- poziom (w %) objęcia terenu Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków obszarów, obiektów i zespołów zabytkowych,
- liczba utworzonych szlaków turystycznych,
- liczba wydanych wydawnictw, liczba szkoleń, imprez związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego itd.,
- liczba osób zatrudnionych w agroturystyce i dziedzinach związanych z ochroną zabytków.

11. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Niniejszy rozdział wskazuje możliwości w zakresie pozyskiwania dodatkowych środków ze źródeł pozabudżetowych. Ważne jest, aby gminy również z własnej inicjatywy podjęły próbę wygospodarowania w swoich budżetach środków w rozdziale 92120 – Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami.

Jest to o tyle istotne, iż duża część źródeł wewnętrznych wymaga zapewnienia wkładu własnego we współfinansowanych przez nie projektach. Regularne zabezpieczanie środków z budżetu gminy pozwoli na podjęcie powolnych, ale systematycznych kroków w kierunku ratowania kolejnych obiektów dziedzictwa kulturowego.

Podstawową zasadę finansowania zadań z zakresu opieki nad zabytkami określa Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku. Zgodnie z zapisami zawartymi w rozdziale 7 w/w Ustawy, obowiązek sprawowania opieki nad zabytkami, w tym finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku spoczywa na osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do zabytku. Dla jednostki samorządu terytorialnego, posiadającej w/w tytuł prawny do obiektu, opieka nad zabytkiem jest jej zadaniem własnym.

Źródła zewnętrznego finansowania można podzielić następująco:

Źródła krajowe:

- dotacje ministra kultury,
- programy operacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- dotacje wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- dotacje powiatowe,
- dotacje gminne,
- dotacje Województwa,
- dotacje Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji – Fundusz Kościelny.

Źródła zagraniczne:

- źródła unijne w ramach funduszy strukturalnych,

- źródła poza unijne – Mechanizm Norweski i Mechanizm Finansowy EOG.

11.1. ŹRÓDŁA KRAJOWE.

DOTACJE NA DOFINANSOWANIE PRAC KONSERWATORSKICH, RESTAURATORSKICH LUB ROBÓT BUDOWLANYCH UDZIELANE PRZEZ MINISTRA WŁAŚCIWEGO DS. KULTURY.

Zgodnie z art. 73 ustawy o ochronie zabytków jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna, będąca właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadająca taki zabytek w trwałym zarządzie, może ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku. Art. 74 mówi, że dotacji udziela minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub wojewódzki konserwator zabytków.

Według art. 78 dotacja może być udzielona w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku. Jeśli zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, dotacja może być udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót. W sytuacji, gdy stan zachowania zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, dotacja może być również udzielona do wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

Zgodnie z ustawą (art.76) dotacja może być udzielona przed i po podjęciu prac z zakresu ochrony zabytków, a szczegółowe rozwiązania przewidują zwrot:

- nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, ustalonych na podstawie kosztorysu zatwierdzonego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, które zostaną przeprowadzone w roku złożenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie dotacji lub w roku następującym po roku złożenia tego wniosku,
- nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, które zostały przeprowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie dotacji.

Art. 77 precyzuje zakres prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych na jakie może być przyznana dotacja i jednocześnie stanowi syntetyczną listę działań podejmowanych w ramach ochrony zabytków i opieki nad nimi. Nakładami, o których mowa w ustawie są:

- sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich,
- przeprowadzenie badań archeologicznych, konserwatorskich lub architektonicznych,
- wykonanie dokumentacji konserwatorskiej,
- opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich,
- wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa Budowlanego,
- sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz,
- zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku,
- stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku,
- odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki,
- odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności,
- odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych odrzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych,
- modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności,
- wykonanie izolacji przeciwwilgociowej,
- uzupełnienie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomych o własnych formach krajobrazowych,
- działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu,
- zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytkach wpisanych do rejestru, o których mowa w punkcie 7-15,

- zakup i montaż instalacji przeciw włamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Szczegółowe warunki i tryb udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku określa w drodze rozporządzenia właściwy minister.

PROGRAMY OPERACYJNE MINISTERSTWA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO.

Ogłaszane decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego programy operacyjne stanowią podstawę do ubiegania się o środki ministerialne na zadania z zakresu kultury realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego, instytucje kultury, instytucje filmowe, szkoły i uczelnie artystyczne, organizacje pozarządowe oraz podmioty gospodarcze. Programy operacyjne określają: cele, zadania typy projektów, alokację finansową uprawnionych wnioskodawców, tryb naboru i wyboru wniosków, kryteria oceny, zobowiązania wnioskodawców, wskaźniki monitoring. Przy ocenie wniosków branych jest pod uwagę wiele kryteriów, m. in. wartość merytoryczna, zakorzenienie w tradycji, zasadność realizacji projektu, wiarygodność organizatora, efektywność wykorzystania środków. Programy są ogłaszane rokrocznie, z reguły w kilku priorytetach.

Względnie najłatwiej dostępnym, ogólnopolskim źródłem finansowania zabytków, jest Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego "Dziedzictwo kulturowe", Priorytet 1 "Ochrona zabytków".

Jego celem jest ochrona i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, konserwacja i rewaloryzacja zabytków oraz udostępnianie zabytków na cele publiczne. Dofinansowanie dotyczy zabytków wpisanych do rejestru zabytków. Do priorytetu nie kwalifikują się projekty realizowane przy udziale środków europejskich (np. Regionalnych Programów Operacyjnych). O dofinansowanie mogą starać się osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego oraz inne jednostki organizacyjne (np. samorządowe jednostki kultury, kościoły lub związki wyznaniowe, podmioty prowadzące działalność gospodarczą, organizacje pozarządowe, itp.). Wnioskodawcami nie mogą być państwowe instytucje kultury nadzorowane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego lub współprowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego i Ministra, państwowe szkoły i uczelnie wyższe, a także podmioty określone w art. 72 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Skupia się na następujących celach:

- ochrona i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego,
- konserwacja i rewaloryzacja zabytków,
- udostępnianie zabytków na cele publiczne.

Wnioskodawcy mogą otrzymać dotację na:

- prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków planowane do przeprowadzenia w roku udzielenia dotacji niewymagające wyłonienia wykonawcy na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych,
- prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków planowane do przeprowadzenia w roku udzielenia dotacji wymagające wyłonienia wykonawcy na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych,
- prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków przeprowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (tzw. refundacja).

Priorytet 3 "Kultura ludowa".

Celem priorytetu jest wzmocnienie poczucia tożsamości regionalnej, zachowanie i przekaz wartościowych elementów kultury ludowej oraz promowanie działań artystycznych będących twórczym upowszechnieniem elementów sztuki regionalnej.

Dotacje przeznaczone są np. na działania o charakterze edukacyjnym służące przekazywaniu umiejętności i tradycji, szczególnie w formie tzw. "warsztatów tradycyjnych rzemiosł", "szkół tradycji" i "szkół ginących zawodów", a także działania na rzecz ochrony unikalnych elementów kultury tradycyjnej, szczególnie w zakresie architektury regionalnej oraz dziedzictwa niematerialnego. O dotacje mogą ubiegać się samorządowe instytucje kultury, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe oraz prowadzący działalność gospodarczą w sferze kultury.

PROMESA MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO.

Szczególnym rodzajem ministerialnego programu operacyjnego jest Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Celem programu jest zwiększenie efektywności wykorzystania środków europejskich na rzecz rozwoju kultury w tym ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego. Program polega na dofinansowaniu przez Ministra Kultury wkładu własnego do wybranych projektów kulturalnych, realizowanych ze środków europejskich, w tym na zadaniu z zakresu ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego. Dofinansowanie dotyczy projektów realizowanych w ramach: Programu Operacyjnego

Infrastruktury i Środowisko 2007-2013, 16 Regionalnych Programów Operacyjnych 2007-2013, Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Programu Rozwój Obszarów Wiejskich 2007-2013, Programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej, Programu Kultura 2007-2013.

Promesa MKiDN może pokrywać maksymalnie 85% wkładu krajowego (własnego) wnioskodawcy. W szczególnych przypadkach Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego może zdecydować o pokryciu więcej niż 85% wkładu krajowego lub nawet odstąpić od wymogu posiadania tego wkładu. Warto wspomnieć także o innych programach realizowanych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, mianowicie:

- "Infrastruktura kultury" - Celem programu jest stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej, poprawa warunków funkcjonowania instytucji i obiektów kultury. Przedmiotem dofinansowania mogą być remonty, roboty budowlane, przebudowa (modernizacja) nieruchomości na cele działalności kulturalnej i edukacyjnej w zakresie kultury, również przygotowanie dokumentacji technicznej niezbędnej do prowadzenia inwestycji,
- Program Wieloletni "KULTURA +" - Celem realizowane w latach 2001-2015 Programu jest poprawa dostępu do kultury oraz uczestnictwa w życiu kulturalnym na terenach wiejskich i wiejsko-miejskich, poprzez modernizację i budowę infrastruktury bibliotecznej oraz digitalizację zasobów polskich muzeów, bibliotek i archiwów.

DOTACJE NA DOFINANSOWANIE PRAC KONSERWATORSKICH, RESTAURATORSKICH LUB ROBÓT BUDOWLANYCH UDZIELANE PRZEZ WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTKÓW .

1. Cel rozdziału środków:

Poprawa stanu zachowania zabytków poprzez:

- a) ochronę i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego,
- b) konserwację i rewaloryzację zabytków,
- c) udostępnianie zabytków na cele publiczne.

2. Rodzaje kwalifikujących się zadań: prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (projekty realizowane bez udziału środków europejskich):

- a) planowane do przeprowadzenia w roku udzielania dotacji, niewymagające wyłonienia wykonawcy na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych,
- b) planowane do przeprowadzenia w roku udzielania dotacji, wymagające wyłonienia wykonawcy na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych,
- c) przeprowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (tzw. refundacja).

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego lub inne jednostki organizacyjne posiadające tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego, albo stosunku zobowiązaniowego,
- b) z wnioskiem o udzielenie dofinansowania, o którym mowa w pkt. 2 lit. c, może wystąpić wnioskodawca, którego działalność nie jest finansowana ze środków publicznych, po wykonaniu wszystkich prac lub robót określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Wnioskodawcami nie mogą być: państwowe instytucje kultury nadzorowane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego lub współprowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego i Ministra Edukacji Narodowej, państwowe szkoły i uczelnie wyższe, a także podmioty określone w art. 72 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

4. Koszty kwalifikujące się do dofinansowania:

- a) dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych może obejmować nakłady konieczne na prace lub roboty określone w art. 77 ustawy z dnia 23 lipca o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. nr 162, poz. 1568 ze zm.),
- b) dofinansowanie może być udzielone w wysokości do 50% nakładów koniecznych,
- c) dofinansowanie w wysokości do 100% może być udzielone jedynie w przypadku gdy:
 - zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową, albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac lub robót,
 - stan zachowania zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac lub robót.

Wnioskodawca ubiegający się o kwotę wyższą niż 50% nakładów koniecznych, jest zobowiązany do uzasadnienia swojego wniosku. Uzasadnienie powinno być poparte dokumentem potwierdzającym spełnienie

przez wnioskodawcę przesłanek, o których mowa w art. 78 ust. 2 i 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (np. kserem białej karty, szczegółowy opis stanu zachowania obiektu sporządzony przez autora programu prac konserwatorskich, ekspertyza techniczna itp.).

DOTACJE WOJEWÓDZKIE

Proces dofinansowania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, odbywa się zgodnie z art. 81 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz na podstawie odpowiedniej uchwały Sejmiku Województwa w sprawie trybu i zasad przyznawania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze województwa.

DOTACJE POWIATOWE

W myśl art. 81 ust. 1. i 2. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez organ stanowiący powiatu, na zasadach określonej w podjętej przez ten organ uchwale. Dotacja w zakresie określonym w art. 77, może być udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych na wykonanie przez wnioskodawcę prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru.

Art. 82. 1. Precyzuje, iż łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora zabytków, bądź organ stanowiący gminy lub powiatu nie może przekraczać wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

DOTACJE GMINNE

Zgodnie z art. 81 w/w ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 1990 r. nr 16, poz. 95 ze zm.) finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach jest również obowiązkiem jednostki samorządu terytorialnego, posiadającej tytuł prawny do obiektu, opieka nad zabytkami jest ponadto jej zdaniem własnym.

Zasady i tryb postępowania o udzielenie dotacji z budżetu Gminy na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków określa odpowiednia uchwała, podjęta przez Radę Gminy.

DOTACJE MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI – FUNDUSZ KOŚCIELNY

Środki Funduszu Kościelnego, stosowanie do art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 20 marca 1950 r. i art. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 1990 r. w sprawie rozszerzenia celów Funduszu Kościelnego (Dz. U. Nr 61, poz. 354), można przeznaczyć na remonty i konserwację obiektów sakralnych o wartości zabytkowej.

Dotowane będzie tylko wykonanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt – w szczególności remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej, przeciwpożarowej itp.

11.2 ŹRÓDŁA ZAGRANICZNE W RAMACH FUNDUSZY EUROPEJSKICH.

W latach 2013-2014 i kolejnych dostępność środków będzie niestety już ograniczona. Większość źródeł europejskich została wyczerpana, pozostały środki jedynie w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Europejskiego Funduszu Rolnego.

Mechanizm Finansowy EOG, obok funduszy strukturalnych, stanowi największe źródło zewnętrznego finansowania kultury w Polsce. Środki przeznaczone przez trzy kraje Europejskiego Obszaru Gospodarczego: Norwegię, Islandię i Liechtenstein aktywnie wspierają działania m.in. z zakresu kultury. W czerwcu 2011 r. został podpisany Memorandum of Understanding w sprawie nowej edycji Mechanizmu Finansowego EOG i Memorandum of Understanding w sprawie nowej edycji Norweskiego Mechanizmu Finansowego, które przyznało nowe środki finansowe w wysokości 1,788 mld euro, z czego dla Polski 578,0 mln euro. Środki dostępne będą do 30 kwietnia 2014 r., a okres kwalifikowalności wydatków upływa 30 kwietnia 2016 r. Dysponentem środków jest Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Mechanizm Finansowy EOG ma za zadanie zmniejszyć różnice ekonomiczne i społeczne w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz wzmocnić stosunki dwustronne pomiędzy państwami –

darczyńcami a Polską. Mechanizm zakłada ścisłą współpracę pomiędzy państwem-darczyńcą a Polską. Podstawowym warunkiem uczestnictwa w programie jest podpisanie umowy partnerskiej lub listu intencyjnego z jednym z państw darczyńców.

Program zakłada dziewiętnaście obszarów tematycznych, tzw. „Obszarów priorytetowych”, zorientowanych na osiągnięcie różnorodnych celów i wskaźników. Jeden z nich „Konservacja i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego” nakierowany jest na projekty inwestycyjne z zakresu konserwacji i rewitalizacji dziedzictwa kulturowego (nieruchomego oraz ruchomego), dokumentowania historii kultury poprzez digitalizację zbiorów.

Alokacja środków 66 888 382 euro, z czego 56 855 125 euro pochodzi ze środków Mechanizmu Finansowego EOG, a 10 033 257 stanowi wkład krajowy.

Typy kwalifikujących się projektów:

- rewitalizacja, konserwacja, renowacja i adaptacja na cele kulturalne historycznych obiektów i zespołów zabytkowych wraz z otoczeniem,
- budowa, rozbudowa i przebudowa instytucji kultury, konserwacja zabytków ruchomych oraz zabytkowych księgozbiorów, zbiorów piśmienniczych, archiwów i zbiorów audiowizualnych, w tym filmowych,
- rozwój zasobów cyfrowych w dziedzinie kultury, w tym: digitalizacja zabytków ruchomych oraz zabytkowych księgozbiorów, zbiorów piśmiennictwa, archiwaliów i zbiorów audio.

Beneficjenci:

- państwo i samorządowe instytucje kultury, instytucje filmowe,
- publiczne szkoły artystyczne i uczelnie artystyczne,
- archiwa państwowe,
- jednostki samorządu terytorialnego,
- Kościoły i związki wyznaniowe,
- organizacje pozarządowe ze sfery kultury.

Nabór wniosków prowadzony będzie przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego Departament Funduszy Europejskich, ul. Krakowskie Przedmieście 15/17, 00-071 Warszawa

Poziom dofinansowania - dofinansowanie do 85 % całkowitych kosztów kwalifikowalnych, minimalna wartość grantu 1 mln euro.

Więcej informacji <http://www.eog2016.mkidn.gov.pl/pages/pl/konserwacja-i-rewitalizacja-dziedzictwa-kulturowego.php>

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO NA LATA 2007-2013

Formy dofinansowania na projekty związane z tematyką ochrony dziedzictwa kulturowego wskazano w Priorytecie 3: „Rozwój infrastruktury społecznej”, w działaniu 3.3: „Rozwój infrastruktury kultury”. Celem działania jest poprawa stanu infrastruktury kultury dla zwiększenia standardu i dostępności świadczonych usług oraz ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego.

Poprzez wspieranie projektów z zakresu rozwoju infrastruktury kultury nastąpi poprawa stanu technicznego obiektów i zespołów zabytkowych. Wspierane będą inwestycje z zakresu ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego, szczególnie o znaczeniu regionalnym, które obejmie: obiekty i zespoły zabytkowe, w tym pałace i dwory, obiekty sakralne, zespoły obronne, zespoły parkowo - dworskie, zabytki techniki i inne. Finansowana będzie budowa, rozbudowa lub przebudowa obiektów kultury oraz ich wyposażenie w urządzeniu do prowadzenia działalności.

Działanie zapewni wsparcie dotyczące promowania kultury, zabezpieczenia przeciwpożarowego, zabezpieczenia przed kradzieżą i zniszczeniem obiektów dla osób niepełnosprawnych.

Przykładowe projekty inwestycji, które mogą zostać objęte wsparciem:

- budowa, rozbudowa, przebudowa obiektów kultury o znaczeniu regionalnym, wraz z przystosowaniem obiektów kultury dla osób niepełnosprawnych,
- tworzenie kompleksowych systemów informacji oraz promocji w zakresie kultury,
- konserwacja ruchomych obiektów dziedzictwa kulturowego, np. zbiorów muzealnych, archiwaliów, starodruków,
- inwestycje z zakresu rewaloryzacji, renowacji i restauracji obiektów i zespołów zabytkowych wraz z otoczeniem, nie związanych z mieszkalnictwem,
- zakup i instalacja systemów zabezpieczeń obiektów i zespołów zabytkowych przed pożarem, kradzieżą i zniszczeniem,

- tworzenie wirtualnych muzeów, cyfrowych bibliotek, czytelní,
- budowa, rozbudowa, przebudowa lub rewitalizacja, rewaloryzacja, konserwacja, renowacja, restauracja, zachowanie, a także adaptacja powierzchni obiektu lub zespołu obiektów będących przedmiotem realizowanego zadania z przeznaczeniem na działalność komercyjną (np. prowadzenie kawiarni, restauracji, sklepów lub wynajem powierzchni w celach komercyjnych), może zostać uznana za wydatek kwalifikowany pod warunkiem, iż nie przekracza 10% całkowitej powierzchni użytkowej projektu.

Priorytet 6 "Wsparcie rozwoju turystyki". Wyszczególniono następujące działania:

- Dz. 6.1 Rozwój usług turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze
- Dz. 6.2 Rozwój usług turystycznych i uzdrowiskowych

Celem osi priorytetowej są:

- ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego,
- promowanie walorów przyrodniczych obejmujących zadania związane z ochroną, rewaloryzacją oraz udostępnieniem obszarów chronionych (z tytułu ustawy o ochronie przyrody),
- wzrost znaczenia turystyki jako czynnika rozwoju społeczno - gospodarczego województwa poprzez lepsze wykorzystanie walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego,
- rozwój infrastruktury turystycznej i uzdrowiskowej, szczególnie na obszarach o wysokich walorach przyrodniczych i bogatych zasobach naturalnych,
- wzbogacenie oferty usług turystycznych i poprawa ich jakości, rozwój nowych, zrównoważonych form turystyki,
- wsparcie w zakresie promocji i informacji turystycznej ukierunkowane na kreowanie regionalnych produktów turystycznych.

W ramach osi priorytetowej wspierane będą przedsięwzięcia ukierunkowane na efektywniejsze wykorzystanie zasobów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego, na wzbogacenie i zróżnicowanie oferty i podwyższenie jakości usług turystycznych. Wsparcie w ramach osi priorytetowej dotyczyć będzie zarówno projektów w ramach infrastruktury służącej nieodpłatnie ogółowi społeczeństwa, jak i projektów sektora gospodarki turystycznej.

Wspierane będą przedsięwzięcia zagospodarowania infrastrukturalnego obszarów zalesionych, zwłaszcza podmiejskich, udostępniających je dla wędrówek pieszych, turystyki rowerowej i turystów zmotoryzowanych. Na obszarach pojeziernych wspierane będzie zagospodarowanie dla wypoczynku związanego z użytkowaniem jezior i rzek, projekty budowy i modernizacji infrastruktury przybrzeżnej ogólnie dostępnych ośrodków wypoczynkowych.

Ponadto, wspierany będzie również rozwój usług turystycznych. Wsparcie uzyskają projekty inwestycyjne podmiotów sektora szeroko rozumianych usług turystycznych: noclegowych, gastronomicznych, handlowych, rekreacyjno-sportowych, rozrywkowych, informacyjno - recepcyjnych i innych. Wsparcie może uzyskać również infrastruktura związana z żeglugą, umożliwiającą szczególnie wykorzystanie Noteci, Brdy i Wisły dla rozwoju turystyki wodnej.

Projekty z zakresu turystyki realizowane na obszarach wiejskich będą związane z tworzeniem alternatywnych źródeł zatrudnienia. Wspierany będzie rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej.

Dodatkowo, wspierane będzie przygotowanie i promocja produktów turystycznych, w szczególności eksponujących oryginalność i unikalność oferty turystycznej regionu. Należy ich upatrywać w ofercie dla turystyki uzdrowiskowej oraz form turystyki wykorzystującej specyficzne zasoby i walory środowiska przyrodniczego. Istotnym uzupełnieniem tych przedsięwzięć powinna być budowa spójnego systemu informacji turystycznej dla skutecznej promocji produktów turystycznych. Przyczyni się to do rozwoju konkurencyjnej gospodarki turystycznej, tworzenia miejsc pracy i kreowania wizerunku atrakcyjnego regionu.

Wsparcie rozwoju usług turystycznych i uzdrowiskowych skierowanych na wykorzystanie zasobów i walorów środowiska przyrodniczego, na podniesienie jakości usług, będzie warunkowane tworzeniem nowych, stałych miejsc pracy.

Projekty związane z turystyką, które uzyskują wsparcie w ramach tej osi priorytetowej, będą musiały zaowocować wyraźnymi efektami gospodarczymi. Należy nadać priorytet tym projektom, które przyciągną przede wszystkim turystów spoza regionu i wkomponują się w szersze ramy planu rozwoju turystyki dla regionu.

PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 2007-2013.

Program jest realizowany na terenie całego kraju. Podstawą realizacji założeń strategicznych Programu jest działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w ramach czterech osi priorytetowych. Wszystkie te działania będą współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

W ramach Osi IV Leader, której celem jest m. in. budowanie kapitału społecznego poprzez aktywizację mieszkańców oraz przyczynianie się do powstawania nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich, a także polepszenie zarządzania lokalnymi zasobami i ich waloryzacja. Program Leader polega na opracowaniu przez lokalną społeczność wiejską lokalnej strategii rozwoju oraz realizacji wynikających z niej innowacyjnych projektów łączących zasoby ludzkie, naturalne, kulturowe, historyczne, itp., oraz wiedzę i umiejętności przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego.

Nowością w podejściu Osi IV Leader jest to, że w ramach małych projektów, wnioskodawcą - beneficjentem może być osoba fizyczna. Oprócz tego wnioski mogą składać także osoby prawne albo jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, ale którym ustawy przyznają zdolność prawną (Kościoł Katolicki i związki wyznaniowe, stowarzyszenia i fundacje).

Uwaga! Wskazane powyżej możliwości wsparcia finansowego mają charakter informacyjny, aktualny na rok 2013/2014. W celu znalezienia dokładnych szczegółów oraz odpowiedniej formy dofinansowania na określone zadania należy dotrzeć do dokumentów programowych oraz kryteriów przyznawania dotacji, ponieważ mogą one ulegać zmianom w każdym roku budżetowym.